

STADSCENTRUM OP KOERS

Stadscentrummonitor Nijmegen meting 2000/2001

Directie Strategie en Projecten
Afdeling Onderzoek en Statistiek
Nijmegen, 1 maart 2002

STADSCENTRUM OP KOERS

binnenstadsmonitor Nijmegen monitor 2000/2001

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Van Monitor Centrum 2000 naar Stadscentrum op koers	5
1.2	Gegevensbronnen	5
1.3	Samenhang met andere rapportages	5
1.4	Indeling rapportage	5
2	Een goede plek om te leven	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Het stadscentrum als woongebied	7
2.2.1	Woningen	7
2.2.2	Bewoners	7
2.2.3	Waardering wonen in het Stadscentrum	9
2.3	De dagelijkse leefomgeving samengevat	10
2.4	De binnenstad als drager van de Nijmeegse identiteit	12
3	Een prettige plek om te werken	15
3.1	De binnenstad als werkplek	15
3.2	Investerings- en werkgelegenheid	15
3.2.1	Investerings- en werkgelegenheid	15
3.2.2	Werkgelegenheid	17
3.2.3	Economisch functioneren kernsectoren	18
4	Waard om te bezoeken	19
4.1	Inleiding	19
4.2	Aanbodontwikkeling	19
4.3	Bezoekniveaus	21
4.3.1	Drukbeelden	21
4.3.2	Parkeerafzet	24
4.4	Bezoekgedrag	26
4.4.1	Herkomst	26
4.4.2	Vervoerswijze	27
4.4.3	Bezoekdoel	28
4.4.4	Bezoekfrequentie en verblijfsduur	29
4.4.5	Bestedingen	31
4.5	Waardering	31
4.5.1	Algemeen	31
4.5.2	Oordeel over binnenstad vergeleken met Arnhem	32
4.5.3	Marikenstraat en Mariënborgplein	34
4.5.4	Cultureel aanbod en cultuurbezoek	34
4.5.5	Economische effecten cultuur	36

5	Comfortabel en gastvrij	39
<hr/>		
5.1	Inleiding	39
5.2	Gebruik en waardering verkeersvoorzieningen	39
5.2.1	Oordeel over verkeersaspecten binnenstad vergeleken met Arnhem	39
5.2.2	Automobilisten	40
5.2.3	Fietsers	42
5.2.4	Gebruikers bus	44
6	Samenvatting en conclusies	45
<hr/>		
6.1	Aanleiding voor het onderzoek	45
6.2	Een goede plek om te leven	45
6.3	Een prettige plek om te werken	47
6.4	Waard om te bezoeken	47
6.5	Comfortabel en gastvrij	50

1 Inleiding

1.1 Van Monitor Centrum 2000 naar Stadscentrum op koers

Dit rapport doet verslag van de meting 2000 van de binnenstadsmonitor Nijmegen. Voorheen was deze rapportage bekend onder de titel *Monitor Centrum 2000*. Doordat inmiddels het plan "Centrum 2000" is opgevolgd door de nieuwe "Koers 2015"¹ worden ook de stand van zaken in het stadscentrum en de beleidseffecten onder een andere titel gerapporteerd: "*Stadscentrum op koers*".

De verandering gaat verder dan de titel alleen. Het nieuwe beleid is breder dan het oude door het veel sterkere accent op de kwaliteit van de woon- en leefomgeving in de binnenstad. In deze rapportage komen dan ook de centrale doelstellingen van de *Koers 2015* voor het stadscentrum terug als hoofdstukken in het rapport:

- een goede plek om te leven;
- een prettige plek om te werken;
- waard om te bezoeken en
- comfortabel en gastvrij

1.2 Gegevensbronnen

Net als voorgaande rapportages (1996 en 1998) komt veel informatie uit tellingen en enquêtes die in de binnenstad zijn gehouden. Daarnaast worden evenals voorheen statistieken gebruikt (parkeeromzetcijfers, inventarisaties van winkelaanbod, werkgelegenheidsontwikkeling, bouwvergunningen) om beleidseffecten te traceren. Nieuw is het gebruik van gegevens uit de Stadspeilingen van 1996, 1998 en 2001 om de kwaliteit van de woon- en leefomgeving te kunnen volgen. Met behulp van deze uitkomst kan de uitgangspositie van de binnenstad worden vergeleken en kan de ontwikkeling worden geïjkt aan die van de stad als geheel.

1.3 Samenhang met andere rapportages

Belangrijke kernuitkomsten van de meting 2000 zijn al eerder gerapporteerd in "Monitor Centrum 2000-voorbericht meting 2000". Dit rapport is op 17 april 2001 verschenen omdat in het kader van de vergelijking tussen Arnhem en Nijmegen een gelijktijdige publicatie van een deel van de uitkomsten noodzakelijk was. Daarnaast was het gewenst dat het nieuwe beleid in de "Koers 2015" kon worden gebaseerd op zo recent mogelijke openbare informatie. In dit rapport zijn hoofdstuk 4 (m.u.v. de paragrafen over cultuur) en paragraaf 5.2 vrijwel identiek aan het voorbericht van april 2001.

1.4 Indeling rapportage

In dit rapport bepalen de centrale doelstellingen van de koers 2015 de indeling. Dit betekent dat we starten met de binnenstad als woon- en leefomgeving (hoofdstuk 2). Vervolgens komt de binnenstad als werkgebied aan de orde (hoofdstuk 3). De meeste aandacht gaat echter ook nu weer uit naar de binnenstad als bezoekdoel (hoofdstuk 4). Meer dan in voorgaande rapportages komt hier ook het cultuuraanbod naar voren als één van de dragers van de aantrekkingskracht van de binnenstad. Ten slotte komt in hoofdstuk 5 de facilitaire kant van de binnenstad aan bod: in hoeverre dragen verkeersvoorzieningen bij aan een comfortabele en gastvrije binnenstad. In het laatste hoofdstuk (6) treft u een samenvatting aan van de belangrijkste bevindingen.

¹ Stadscentrum: Koers(t) naar 2015, Concept, mei 2001.

2 Een goede plek om te leven

2.1 Inleiding

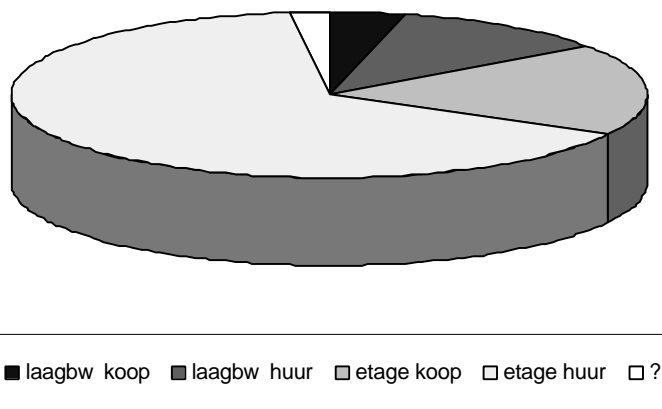
Met de *koers 2015* is de kwaliteit van de dagelijkse woon- en leefomgeving in de binnenstad nadrukkelijk op de agenda geplaatst. De tekorten van de binnenstad op dit punt waren al eerder reden de binnenstad aan te wijzen als aanpakwijk in het kader van het Grotestedenbeleid. Dit heeft ertoe geleid dat het nieuwe beleidskader Koers 2015 tegelijk ook een *Wijktoekomstplan* voor de binnenstad moest zijn. In de interactieve voorbereiding met burgers en andere betrokkenen zijn de sterke en zwakke kanten van de binnenstad vanuit het perspectief van leefbaarheid en veiligheid nadrukkelijk aan de orde gesteld. In dit hoofdstuk zal aan de hand van o.m. de Stadspeilingen van 1996, 1998 en 2001 de positie en ontwikkeling van de binnenstad worden belicht.

2.2 Het stadscentrum als woongebied

2.2.1 Woningen

In het Stadscentrum staan zo'n 3900 woningen. Ongeveer 500 daarvan worden kamergewijs bewoond (studentenhuizen). Daarnaast verhuurt de SSHN in het stadscentrum zo'n 400 onzelfstandige eenheden (kamers).

Zoals in Figuur 1 te zien is, bestaat het overgrote deel van de zelfstandige bewoonde woningen in het Stadscentrum uit etage-huur woningen. Op een tweede plaats staan de laagbouw-huur woningen.

Figuur 1 Woningtypen Stadscentrum; bron:OZB 2000

2.2.2 Bewoners

Sinds 1980 is de bevolking in de binnenstad flink in omvang toegenomen. In eerste instantie groeide vooral het inwonertal van de Benedenstad flink, veroorzaakt door de herbouw van deze wijk. Maar ook de bevolkingsomvang in het Centrum nam langzaam

maar gestaag toe: hoewel minder grootschalig is ook hier de afgelopen decennia een behoorlijk aantal woningen en onzelfstandige eenheden (SSHN) gebouwd. Hiermee onderscheidt het Stadscentrum zich van de overige Nijmeegse wijken. Over het algemeen zie je daar dat met het verstrijken van de jaren het inwoneraantal daalt.

	Benedenstad	Centrum	Stadscentrum
1980	788	5028	5816
1985	2147	5128	7275
1990	2991	5411	8402
1995	2966	5540	8506
2000	2868	5841	8709
2002	2856	5842	8698

Tabel 1 Bevolkingsontwikkeling Stadscentrum

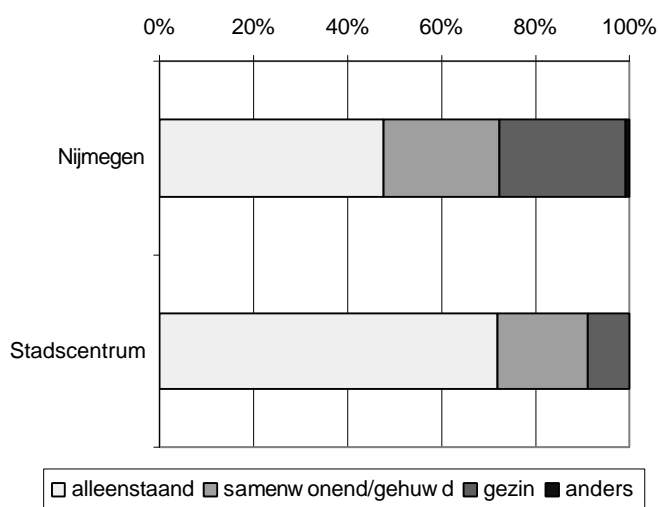
In Tabel 2 staat de leeftijdsopbouw van de bewoners van het Stadscentrum weergegeven.

	< 18	18-29	30-65	65+	Totaal
Benedenstad	13%	18%	58%	11%	100%
Centrum	3%	51%	36%	10%	100%
Stadscentrum	6%	40%	44%	10%	100%
Nijmegen	19%	21%	47%	13%	100%

Tabel 2 leeftijdsopbouw Stadscentrum en Nijmegen, 1-1-2002

Uit deze opbouw blijkt dat de Benedenstad en het Centrum sterk verschillen. Lijkt de opbouw van de Benedenstad nog behoorlijk op het Nijmeegse gemiddelde, die van het eigenlijke Centrum is compleet afwijkend: erg weinig kinderen terwijl het aandeel jongvolwassenen (18-29) ver boven het gemiddelde ligt. Dit aandeel wordt ten dele veroorzaakt door de aanwezigheid van veel studenten, maar anderzijds ook door een grote groep pas afgestudeerden en jong-werkenden. Voor deze categorieën is het Stadscentrum een geliefde woonlocatie.

Hiermee samenhangend is het logisch dat er in het Stadscentrum veel alleenstaanden wonen.

Figuur 2 Huishoudenssamenstelling Stadscentrum; bron: Woningmarktonderzoek 1999

2.2.3 Waardering wonen in het Stadscentrum

Voor het wonen in het Stadscentrum bestaat veel waardering. Dat blijkt onder andere uit de Stadspellingen van 1998 en 2001. In 2001 is de score voor het Stadscentrum zelfs nog iets beter dan drie jaar daarvoor.

	1998	2001
% dat buurt (zeer) prettig vindt		
Nijmegen	91	90
Stadscentrum	91	94
% dat (zeer) gehecht is aan buurt		
Nijmegen	66	68
Stadscentrum	62	72

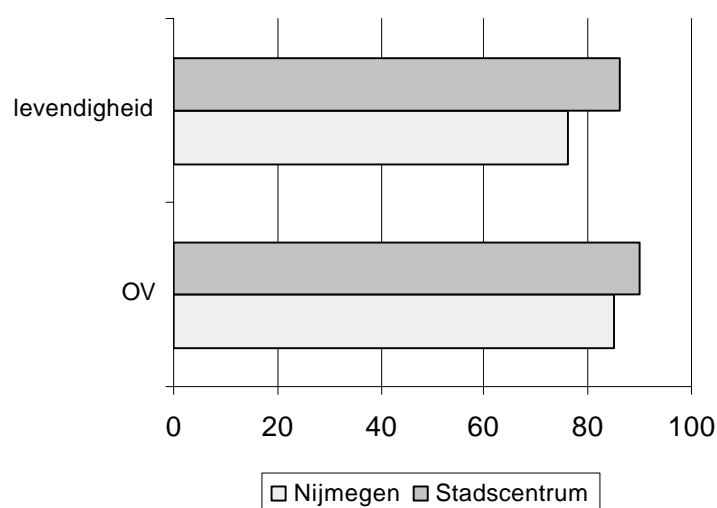
Tabel 3 Oordeel over de buurt

Ook uit andere bronnen blijkt de waardering voor het stadscentrum:

- Onder woningzoekenden is het Stadscentrum zeer populair. In het Woningmarktonderzoek blijkt dat 60% van de Nijmegenaren met verhuisplannen graag of eventueel naar het Stadscentrum wil. Daarbij speelt uiteraard een rol dat in de groep met verhuisplannen jonge alleenstaanden en tweepersoonshuishoudens (w.o. studenten, starters) een flink aandeel hebben.
- Uit gegevens van Entree komt naar voren dat huurwoningen in het Stadscentrum veel reacties uitlokken (in 1999 80 per aangeboden woning, in 2000 84) en dat hier, samen met Oud-Oost de langste inschrijftijden nodig zijn om een woning te krijgen.

Gedeeltelijk is deze populariteit te verklaren op basis van de voorzieningen en de levendigheid die het Stadscentrum biedt:

Figuur 3 % (zeer) tevreden over; bron: Stadspelling 2001

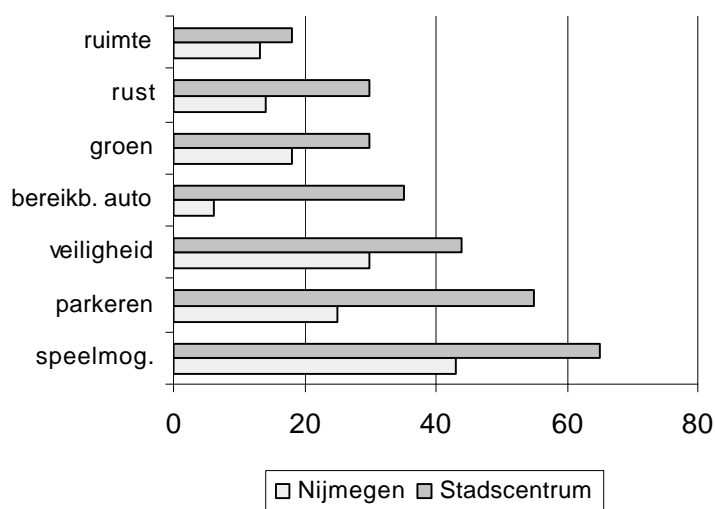

Ook op aspecten als uitgaansmogelijkheden, culturele voorzieningen en activiteiten biedt het Stadscentrum meer dan gemiddeld.

Het wonen in het Stadscentrum brengt echter ook specifieke nadelen met zich mee:

- Op het gebied van ruime opzet, groen, speelvoorzieningen, parkeermogelijkheden, bereikbaarheid per auto is het Stadscentrum veel slechter voorzien dan gemiddeld.
- De uitgaans- en verzorgingsfunctie van het Stadscentrum brengt nadelen voor de bewoners met zich mee: geluidsoverlast, vervuiling, onveiligheid.
- Vooral de kamerbewoners in het Centrum hebben ook klachten over de onderhoudstoestand van hun woning.

Figuur 4 % (zeer) ontevreden over ...; bron: Stadspelling 2001

2.3 De dagelijkse leefomgeving samengevat

In de stadspellingen van 1996 en 1998 kwam naar voren dat het stadscentrum op veel ijkpunten onder het stadsgemiddelde scoorde. Dat is in 2001 nog steeds zo, maar het verschil is op het merendeel van de aspecten kleiner geworden. Als we de uitkomsten van de Stadspellingen samenvatten (Figuur 5), dan komt het patroon dat duidt op van sterke verbeteringen goed naar voren. Een uitzondering vormen de onveiligheidsgevoelens.

Ondanks deze verbeteringen tussen 1996 en 2001, is de eindsituatie in 2001 nog steeds in de meeste gevallen (ver) onder het stadsgemiddelde. Met name verkeersproblemen, overlast en onveiligheid springen in het oog aan de negatieve kant. De plussen die hier tegenover staan (bijvoorbeeld levendigheid en de nabijheid en kwaliteit van voorzieningen) leiden uiteindelijk toch nog tot een normaal totaaloordeel over de buurt.

aspect (op basis van schaalscores)	ontwikkeling 96/98-2001	positie 2001
evaluatie woning	+	-
totaaloordeel buurt	+	0
waardering sociaal klimaat	++	--
verloedering	++	--
overlast	++	--
verkeersproblemen	++	--
dreigende situaties	++	--
vermogensdelicten	++	--
voorzieningen v jongeren	++	++
houding tov jongeren	0	--

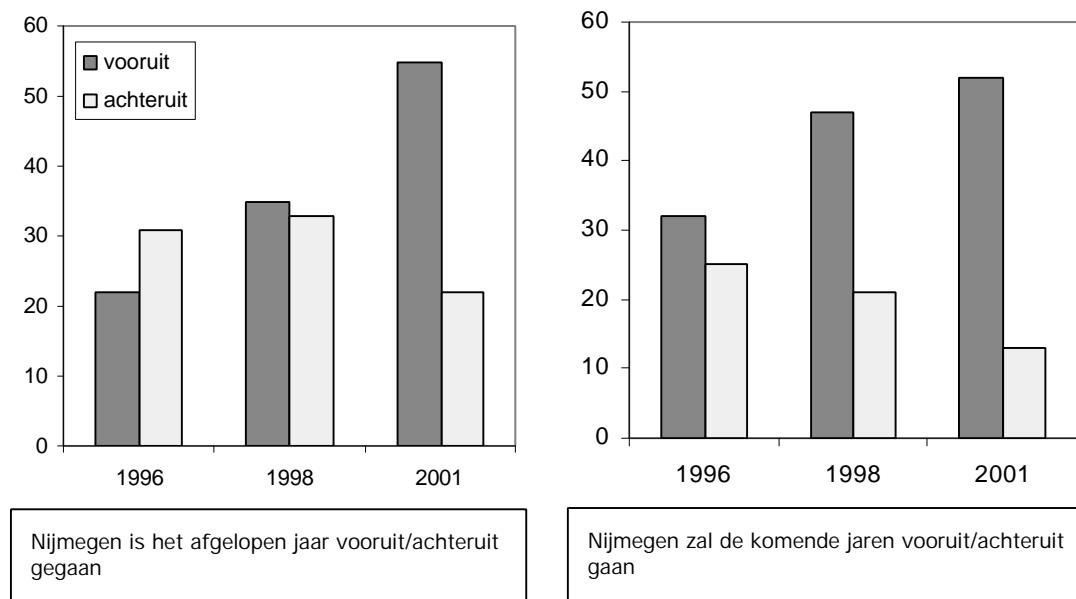
aspect (uitspraak op één vraag)	ontwikkeling 96-2001	positie 2001
rapportcijfer woning	++	--
rapportcijfer woonomgeving	++	0
onveiligheidsgevoel algemeen	--	--
onveiligheidsgevoel in eigen buurt	-	--
gehechtheid aan buurt	++	0
medeverantwoordelijkheid buurt	++	-
buurt afgelopen jaar vooruit/achteruit	++	++
buurt komende jaren vooruit/achteruit	++	++

Figuur 5 Aspecten van de dagelijkse leefomgeving, ontwikkeling tussen 1996-2001 (1^e kolom) en eindbeeld in 2001 (tweede kolom).

Legenda: Uitgangspunt voor de klassering is de rangorde die het stadscentrum inneemt in de 9 stadsdelen:

	--	-	0	+	++
stads-centrum is	bij de "slechtste" twee stadsdelen	6 en 7	nummer 5 (midden)	3 en 4	bij de "beste" twee stadsdelen

2.4 De binnenstad als drager van de Nijmeegse identiteit

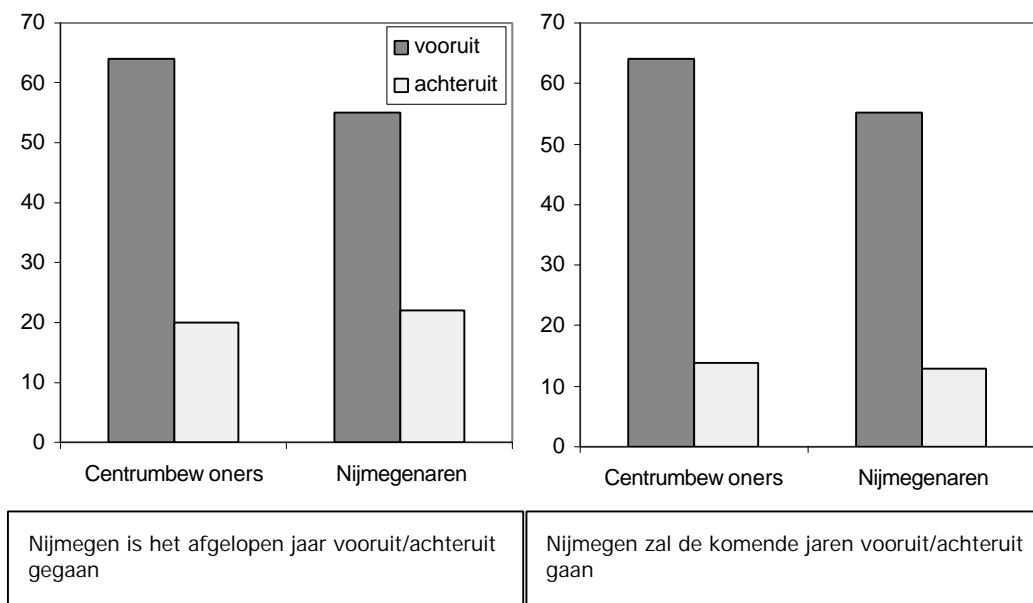
Figuur 6 Vertrouwen in de stad 1996-2001, in % van de bevolking van 18 jaar en ouder;
Bron: Stadspellingen afd. O&S

We zien in de stadspellingen een opvallend verband tussen het vertrouwen in de stad en de waardering voor het stadscentrum. Blijkbaar heeft het stadscentrum een belangrijke symboolfunctie voor de stad als geheel.

Het vertrouwen van **de totale Nijmeegse bevolking** in de stad is de laatste vijf jaar sterk gestegen. In 1996 vonden méér mensen dat Nijmegen er op achteruit was gegaan dan op vooruit. In 2001 is dat dramatisch veranderd. 55% kijkt positief terug en 22% negatief.

In toenemende mate lijkt de ontwikkeling van de binnenstad een voedingsbodem voor dat gegroeide vertrouwen. In 1996 noemde 8% van de mensen de verbetering van het centrum als reden voor de vooruitgang van de stad in het voorbije jaar. In 1998 liep dat percentage op tot 32%. In 2001 is voor 56% van de mensen de vernieuwing van het stadscentrum een reden aan te geven dat Nijmegen in het afgelopen jaar is vooruitgegaan. Er werken dus twee factoren tegelijk: het vertrouwen groeit en daarbinnen speelt de vernieuwing van de binnenstad een sterk gegroeide rol.

Voor de toekomst waren de Nijmegenaren ook in 1996 al wat optimistischer. Dat optimisme is sinds die tijd sterk gegroeid. De groep met positieve verwachtingen is in 2001 vier maal zo groot als de groep die het wat somberder ziet (52 tegen 13%).

Figuur 7 Vertrouwen in de stad, **centrumbewoners** vergeleken met alle Nijmegenaren, 2001;
bron: Stadspelling 2001, afd. O&S

Onder **de bewoners van het stadscentrum** is het percentage mensen dat de ontwikkelingen negatief inschat even groot als in de stad als geheel. Het percentage dat vindt dat de stad erop is vooruitgegaan resp. vooruit zal gaan ligt ca. 10%-punten hoger dan in de stad als geheel. Per saldo kijken mensen die in het centrum wonen dus nog wat positiever naar het verleden en hebben ze meer vertrouwen in de toekomst.

3 Een prettige plek om te werken

3.1 De binnenstad als werkplek

Ooit was het huidige stadscentrum heel Nijmegen. Vrijwel alle inwoners en banen bevonden zich hier. Nu is de binnenstad nog goed voor één op de vijf banen in de stad. De binnenstad is hiermee nog steeds het grootste werkgebied in de stad, maar ook uitdrukkelijk slechts *één van de werkgebieden*.

In het **winkelgebied** van de binnenstad zien we in de naoorlogse periode groei (verdubbeling vloeroppervlak) en vervolgens ook specialisatie van de winkelfunctie in de richting van vergelijkend winkelen. Het voor een groot deel in de wederopbouwperiode gebouwde winkelgebied, vertoonde tien jaar geleden veel tekenen van slijtage. In de afgelopen jaren is een vernieuwingsgolf op gang gekomen die het aanzien van gebouwen en openbare ruimte sterk hebben verbeterd. In de laatste jaren is door de Marikenstraat het winkelgebied ook van structuur veranderd. Van een T-vorm naar een klaverdriecircuit, met rondloopmogelijkheden.

Ook is de binnenstad een sterk gespecialiseerd werkgebied geworden. Illustratief in dit verband is de ontwikkeling in de **benedenstad**. In de laatste dertig jaar is dit gebied volledig veranderd van economische structuur. Ooit domineerde hier de industrie, bouw en nutssector met meer dan 70% van de banen. Nu omvatten die sectoren nog slechts 2% en zijn de horeca (35%) en cultuur-recreatie (45%) de dragers. Deze "leisurefuncties" zijn nauw verbonden met het reilen en zeilen van de binnenstad als geheel.

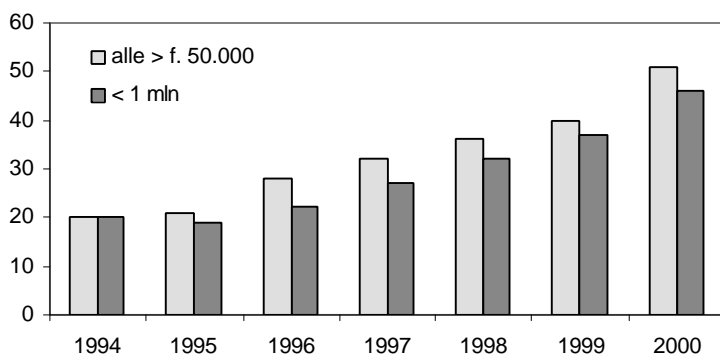
Op dit moment is **de spoorzone** een gebied in herstructurering. Activiteiten die te maken hadden met het goederenvervoer per spoor (van Gend en Loos, Postdistributie) zijn vrijwel verdwenen. De kantoorfunctie heeft de hierdoor letterlijk ontstane gaten nog niet kunnen vullen. In de jaren zestig en zeventig kende de kantoorfunctie een flinke groei in het gebied. Door de verschuiving van de voorkeuren van centraliteit naar de bereikbaarheid van de stadsrand, is die ontwikkeling gestagneerd. In de toekomst moet blijken of de stationsomgeving als kantoreengebied een nieuwe start kan maken.

Het **singelgebied** heeft door haar ruimtelijke kwaliteit de tand des tijds doorstaan. Nog steeds is dit het meest prominente kantoorgebied van Nijmegen. Het is dé plek voor banken, makelaardij en de juridische dienstverlening.

3.2 Investerings en werkgelegenheid

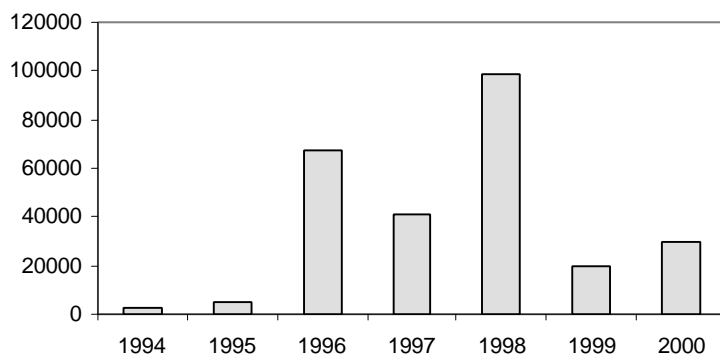
3.2.1 Investerings

In de binnenstad wordt in veel zaken geïnvesteerd, waaronder in gebouwen. De bouwvergunningregistratie geeft een beeld van die activiteit. De 264 miljoen gulden aan verleende bouwvergunningen sinds 1994 (f. 50.000 excl. btw en meer) leveren wel een onderschatting van de echte investeringen op. Naar schatting liggen de werkelijke investeringsbedragen 1,5 à 2 maal hoger.

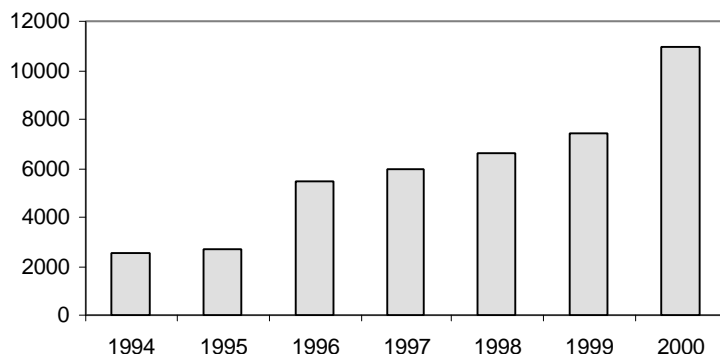
Figuur 8 Aantal verstrekte bouwvergunningen stadscentrum > f. 50.000 ex btw

In Figuur 8 zien we dat het aantal bouwvergunningen in het stadscentrum een continue groei laat zien. Voor het grootste deel gaat het om kleinere projecten.

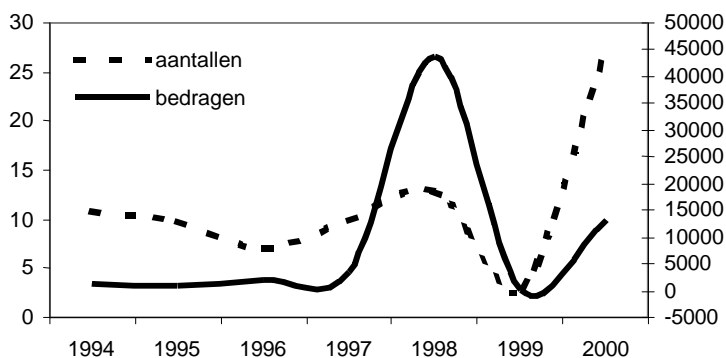
Figuur 9 Som van bouwinvesteringen stadscentrum, alle projecten > f. 50.000 ex btw; x f. 1000

De totale investeringsbedragen laten door de invloed van grote projecten (Marikenstraat, Lux, Museum, etc.) grote schommelingen zien (Figuur 9). Laten we de projecten boven 1 miljoen gulden buiten beschouwing (Figuur 10) dan zien we een geleidelijke groei van de bouwsom van kleinere projecten. In 2000 zien we een wat sterkere toename, mede als gevolg van de afbouw- en inrichtingsactiviteiten in onder meer de nieuwe winkels in de Marikenstraat.

Figuur 10 Som van bouwkosten stadscentrum, kleinere vergunningen (tot f. 1 mln); x f. 1000

In Figuur 11 is het verloop van de vergunningen voor winkelprojecten nog eens gedetailleerder in beeld gebracht. In het investeringsbedrag is uiteraard de piek in 1998 het meest opvallend. Toen werd gestart met Marikenstraat en de Passage Molenpoort. In 1999 treedt een windstille op, waarna in 2000 grote aantallen vergunningen verleend worden voor onder meer de afbouw en inrichting van de nieuwe winkels.

Figuur 11 Aantal bouwvergunningen (linkeras) en som van investeringsbedragen (rechteras) voor winkels in het stadscentrum; > f. 50.000 ex btw; x f. 1000

3.2.2 Werkgelegenheid

	niveau 1997	ontwikkeling 1997-2001			niveau 2001
		abs.	%		
industrie en bouw	286	-17	-6%	-	269
handel en reparatiebedrijven	149	0	0%	o	149
vervoer en communicatie	946	-116	-12%	--	830
detailhandel	3049	41	1%	o	3090
horeca	1924	153	8%	+	2077
cultuur	1036	28	3%	o	1064
kantoren	5405	560	10%	++	5965
overige diensten	1097	-185	-17%	--	912
totaal	13892	464	3%	o	14356

Tabel 4 Ontwikkeling werkgelegenheid stadscentrum 1997-2001; bron: PWE-Gelderland

Tussen 1997 en 2001 is de werkgelegenheid in de binnenstad slechts met 3% gegroeid. Vergeleken met het stadsgemiddelde van 13% is dat aan de magere kant. Groei zien we vooral in de kantoorsector en de horeca. In de sectoren industrie, bouw en vervoer was sprake van dalingen, evenals in de brede groep "overige diensten". Wat betreft de detailhandel is de daling van de afgelopen jaren tot staan gekomen tussen 2000 en 2001. Op dat moment beginnen de effecten van de Marikenstraat en de herinvulling van de Passage Molenpoort door te tellen in de cijfers, waardoor per saldo over de laatste jaren een kleine winst wordt geboekt.

In onderstaande tabel wordt een en ander nog eens in beeld gebracht voor deelgebieden van de binnenstad.

	niveau 1997	ontwikkeling 1997-2001			niveau 2001
		abs.	%		
benedenstad+omg Grt Mkt	2057	288	14%	++	2345
winkelgebied	6005	-169	-3%	o	5836
centrumrand	3578	152	4%	o	3730
spoorzone	2449	220	9%	+	2669
totaal	14089	491	3%	0	14580

Tabel 5 Ontwikkeling werkgelegenheid per deelgebied; bron: PWE-Gelderland

3.2.3 Economisch functioneren kernsectoren

Al weer een aantal jaren wordt in de Nijmeegse binnenstad jaarlijks de gehele detailhandel en horeca benaderd voor de ERBO-enquête van de Kamer van Koophandel. Deze enquête brengt het economisch functioneren in beeld en laat ook een vergelijking toe met andere steden.

	Nijmegen Nijmegen		14 centra
	1998	2000	2000
detailhandel en horeca			
omzet ontw. tov vorig jaar	4,8	2,8	4,2
werkgelegenheid	-0,4	3,5	3,1
% bedrijven met winst	88	95	87
% bedrijven met voldoende rendement	70	80	63
detailhandel food	1998	2000	2000
omzet ontw. tov vorig jaar	4	2,9	1
werkgelegenheid	4,8	10,1	-2,4
% bedrijven met winst	75	95	84
% bedrijven met voldoende rendement	71	71	69
detailhandel non food	1998	2000	2000
omzet ontw. tov vorig jaar	5,2	2,9	3,1
werkgelegenheid	-0,5	3,4	0,6
% bedrijven met winst	87	91	91
% bedrijven met voldoende rendement	63	74	67
horeca	1998	2000	2000
omzet ontw. tov vorig jaar	3,3	2,1	4,2
werkgelegenheid	-1,4	2,5	3,1
% bedrijven met winst	94	100	87
% bedrijven met voldoende rendement	82	91	63

Tabel 6 Ontwikkeling kernsectoren in de tijd en vergeleken met 14 binnensteden in Nederland; bron: ERBO-enquête Kamer van Koophandel Centraal Gelderland

In de tabel is zichtbaar dat de omzetontwikkeling in 1998 erg groot is geweest. Toe zaten die cijfers ook op of boven het landelijke niveau. In 2000 is die groei veel gematigder. Enkel in de foodsector is er sprake van sterk bovengemiddelde groei. Sterk positief is het beeld wat betreft het percentage bedrijven met winst en het percentage dat het rendement als voldoende beoordeelt. Die niveaus vertonen grosso modo een groei en bevinden zich in 2000 boven het landelijke gemiddelde.

4 Waard om te bezoeken

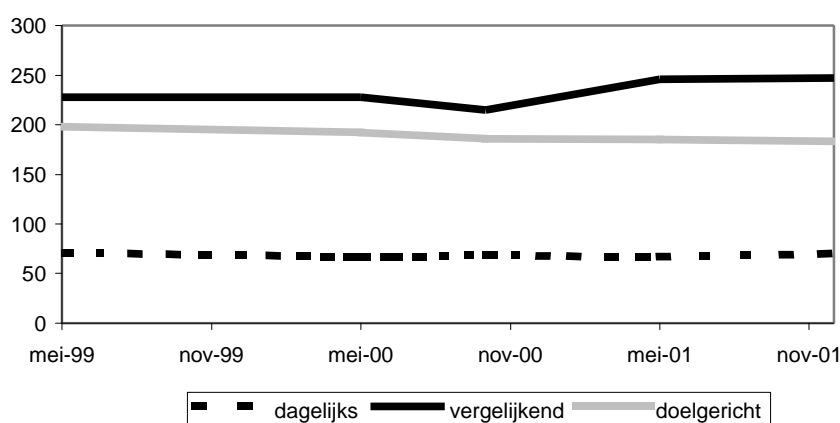
4.1 Inleiding

Synergie van bezoekdoelen. Zo zou je het wezen van een stadscentrum kunnen beschrijven. Wat begonnen is met de aantrekkingskracht als marktplaats is inmiddels een gespecialiseerd en samenhangend cluster van publiekgerichte functies. De bezoekersstroom is van levensbelang voor het voortbestaan van dit cluster. Vandaar dat in dit hoofdstuk gekeken wordt naar de consument. Hoe ontwikkelt zich het totale bezoek, hoe gedraagt de bezoeker zich en wat vindt hij ervan? Eerst volgt een korte typering van het aanbod in de binnenstad.

4.2 Aanbodontwikkeling

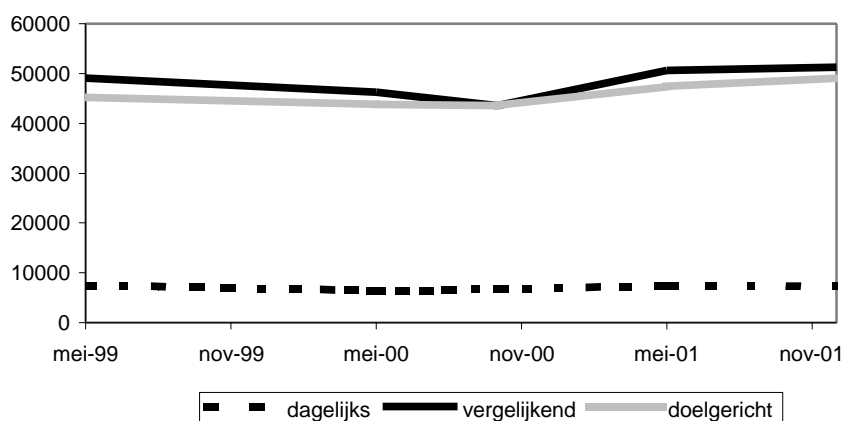
In de distributieplanologie staat de binnenstad van Nijmegen te boek als een "gewestelijk verzorgingscentrum". Dat is het tweede niveau in de landelijke hiërarchie. In de afgelopen decennia is het aantal winkels in Nijmegen dalend. Het oppervlak vertoont een juist een stijging. In 1965 telde de Nijmeegse binnenstad nog 570 winkels met 53000 m² winkeloppervlak. In de jongste inventarisatie heeft het winkelgebied Nijmegen-Centrum in totaal precies 500 winkels met een gezamenlijk winkeloppervlak van 107.500 m² vvo, het dubbele van 1965.

De laatste jaren laten sterke schommelingen zien in het winkelaanbod. Er is in de Marikenstraat en de passage Molenpoort voor bijna 100 units aan verkoopruimten toegevoegd of ingrijpend gerenoveerd, een zeer omvangrijke operatie voor Nijmegen maar eigenlijk ook wel vrij uniek voor een bestaande binnenstad in Nederland. Voorafgaand aan die toevoeging was juist sprake van verlies aan winkels en winkeloppervlak. In het najaar van 2000, was het aantal winkels gedaald tot 465 winkels met ongeveer 94.000 m² winkeloppervlak. Iets wat zich met de oplevering herstelde tot aan de niveaus van dit moment (500 winkels en 107.500 m²).

Figuur 12 Ontwikkeling aantal winkels in Nijmegen-Centrum naar type artikelen; bron: Locatus, bew. O&S

Naar aantal winkels is zichtbaar dat de dagelijkse artikelensector (voeding en persoonlijke verzorging) stabiel is. De belangrijkste impuls van de winkelvernieuwing in de binnenstad is opgetreden in het vergelijkende winkelen (m.n. kleding, luxe artikelen). In de doelgerichte aankopen (vrijtijdsartikelen, bruin- en witgoed, wonen) laat de binnenstad een daling van het aantal vestigingen zien.

Figuur 13 Ontwikkeling winkeloppervlak in Nijmegen-Centrum naar type artikelen; bron: Locatus, bew. O&S

Naar oppervlak bezien volgt de dagelijkse artikelensector het stabiele beeld van het aantal vestigingen in die sector. In het vergelijkend winkelen zien we dat de toename in het aantal vestigingen maar deels terugkomt in de groei van het oppervlak. Dit wordt veroorzaakt door de geleidelijk krimp van het warenhuisaanbod in de binnenstad ten gunste van speciaalzaken in het vergelijkend winkelen. Het doelgerichte aanbod laat een tegengestelde tendens zien. Bij een krimp van het aantal vestigingen neemt het oppervlak gelijktijdig flink toe. De gemiddelde winkelgrootte in die sfeer schuift dan ook op van 228 tot 268 m² per zaak (+ 17,5%). Kennelijk blijft de binnenstad ook aan grootschaliger aanbod mogelijkheden bieden.

Dergelijke grote bewegingen in het aanbod gaan niet zonder slag of stoot. We zien de leegstand van bedrijfsruimten in de binnenstad dan ook groeien. In het voorjaar van 2000 (voor de oplevering van de Marikenstraat) stonden 58 ruimten voor winkels, horeca, kantoren, etc. leeg (6,6% van de geïnventariseerde ruimten). In het voorjaar van 2001 was dat opgelopen tot 72 (7,9%). Inmiddels is dat aantal weer licht gedaald tot 65 units (6,9%).

De aard van de leegstand verschilt van jaar tot jaar. In het begin (voorjaar 2000) zien we vooral leegstand in die gebieden die "onder het mes" gaan (tracé van de Marikenstraat-Passage Molenpoort). Daarna (voorjaar 2001) staan de gereedgekomen winkels in de Molenpoort te wachten op de nieuwe gebruikers. Bij de laatste inventarisatie (januari 2002) is dat aanbod vrijwel opgenomen en zien we een zekere olievlekwerking. De leegstand in de winkelkern daalt terwijl die in de periferie stijgt. Daarbij valt op dat niet eens zozeer de westzijde van de binnenstad is waar de leegstand groeit, maar juist de zuid-oostkant (van Welderenstraat, van Broeckhuijsenstraat en Ziekerstraat).

Door dit dynamische beeld van de leegstand met telkens weer andere gebieden waar het accent op ligt, zijn er niet echt gebieden met structurele leegstand bijgekomen. Reeds langer kent de oude Mariëburgpassage structurele leegstand. Daaraan is niet veel veranderd. De leegstand in die passage die op de nominatie staat te worden gerenoveerd, past echter wel in een ruimer beeld dat in gebieden waarin plannen op stapel staan investeringen bevroren worden en leegstand voorkomt. Op het moment dat de plannen vaststaan wordt deze bevroering als regel doorbroken.

4.3 Bezoekniveaus

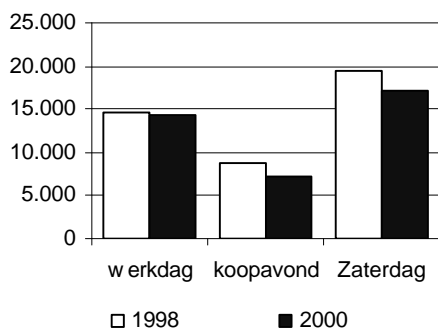
4.3.1 Drukbeelden

In de Nijmeegse binnenstad houden we² jaarlijks vanaf 1993 *passantentellingen*. Op deze wijze kunnen we de ontwikkeling van de drukbeelden in die binnenstad volgen. Elke telling geeft een momentopname en levert een indicatie van het bezoekniveau van de binnenstad. Het levert geen absoluut bezoekersaantal voor de binnenstad als geheel op. Wel kun je op basis van een vergelijking van de resultaten van deze tellingen de *ontwikkelingen* in het bezoek zien.

Absolute ontwikkelingen in bezoekersaantallen zijn wel te meten door middel van zogenaamde *kordontellingen* waarbij het verkeer op alle in- en uitgangen van het centrum wordt geteld. De laatste kordontelling is gehouden in 1998. In 2000 hebben we op enkele meetpunten de telling herhaald en vergeleken met eerdere tellingen. Op die manier brengen we recente ontwikkelingen in de verkeersstromen in en uit het centrum in beeld. We zullen eerst de resultaten van deze kordontellingen in beeld brengen.

4.3.1.1 Kordontelling

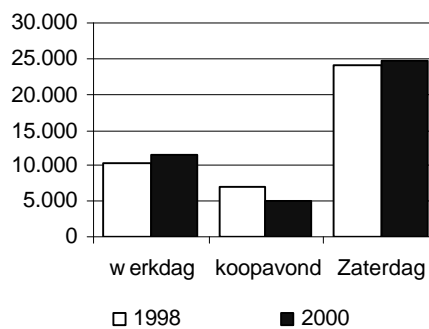
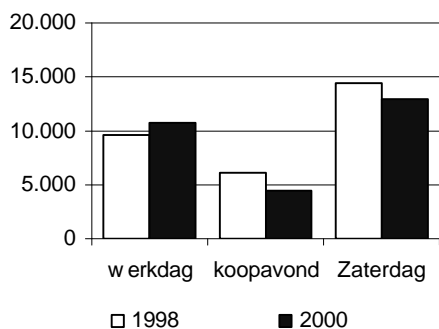
Kijken we naar het aantal *motorvoertuigen* dat het centrum in en uitgaat dan zien we dat in 2000 op de werkdagen nauwelijks sprake is van een daling. De koopavond en de zaterdag laten een ander beeld zien; hier is sprake van een vermindering van het aantal motorvoertuigen van respectievelijk 22% en 14%. De vermindering van het aantal motorvoertuigen op het centrumkordon is een trend die zich al lange tijd voordoet.

Grafiek 4-1: aantal motorvoertuigen op de invalswegen

Het aantal *(brom)fietsers* op de werkdagen is met 12% toegenomen, maar ook hier op de koopavond en zaterdag sprake van een afname (respectievelijk 26% en 11%). Voor de *voetgangers* zien we zowel op de werkdagen als op zaterdag een toename (respectievelijk 10% en 2%); op de koopavonden is sprake van een afname van het aantal voetgangers (28%).

² De jaarlijkse passantentellingen en de kordontellingen worden uitgevoerd door afdeling Openbare Ruimte, Directie Grondgebied

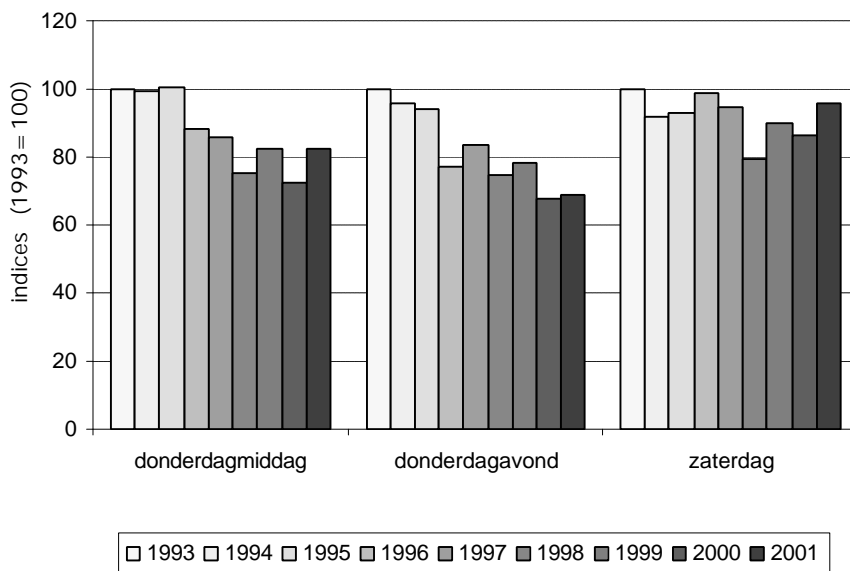

Grafiek 4-2: aantal (brom)fietsen op de invalswegen Grafiek 4-3: aantal voetgangers op de invalswegen

De ontwikkelingen van de verkeersstromen op het centrumkordon duiden op een lichte toename van het aantal bezoekers tijdens werkdagen; op koopavonden en zaterdagen is er sprake van een afname van bezoek. Over de gehele week genomen, is het bezoekeniveau tussen 1998 en 2000 vrijwel ongewijzigd (indicatie ca. -0,6%).

4.3.1.2 Passantentelling

Naast de kordontelling zijn in het centrum ook *passantentellingen* gehouden. Aan de hand hiervan krijgen we zicht op het druktebeeld in de binnenstad. Dat druktebeeld wordt door een drietal aspecten beïnvloed: de hoeveelheid mensen aanwezig in een gebied, de grootte van dat gebied en de verblijfsduur van de mensen. Eerder zagen we dat het bezoek volgens de kordontelling fractioneel afneemt. De omvang van het winkelgebied is met de opening van de Marikenstraat vergroot. Wat betekent dit voor de druktebeelden?

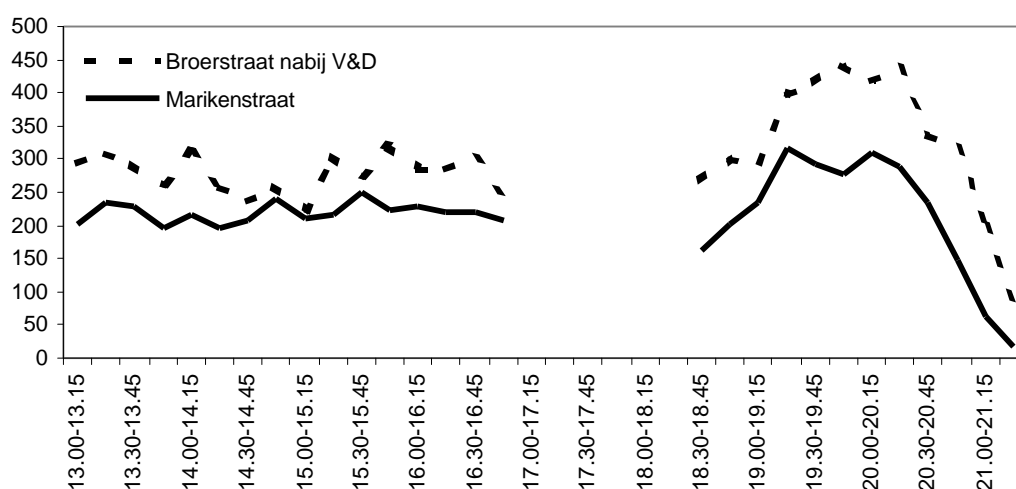

Figuur 14 Drukkebeelden in het centraal winkelgebied 1993-2001, per jaar (1993=100)

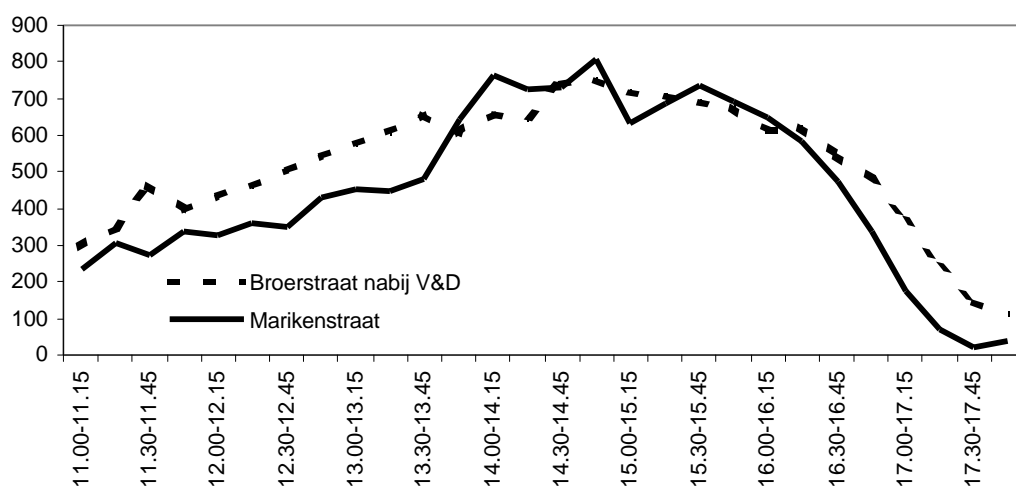
Kijken we naar de ontwikkeling in dat druktebeeld dan zien we dat op zowel de donderdagmiddag als op de koopavond sprake is van een trendmatige afname van de drukte over de laatste jaren.

Op donderdagavond zien we een na een flinke daling in 2000 een voorzichtig plusje in 2001. Het lijkt te vroeg om van een kentering van de daling te spreken. Op de donderdagmiddag zien we sinds 1998 nogal wisselende jaaruitkomsten die duiden op een stabilisatie van de daling. Voor de zaterdag zit er sinds de vorige meting in 1998 een stijgende tendens in het bezoek.

De toename van het druktebeeld op de zaterdag is opvallend, omdat het winkelgebied in Nijmegen door de opening van de Marikenstraat groter is geworden. Een afname van de drukte zou daardoor meer voor de hand liggen, zeker in combinatie met een lichte afname van het aantal verkeersbewegingen op de invalswegen. Dat het druktebeeld ondanks de vergroting van het winkelgebied en de afname van het aantal bezoekers niet gezakt is, moet sprake zijn van een toename van de verblijfsduur. Zoals verderop zal blijken, is dit ook het geval.

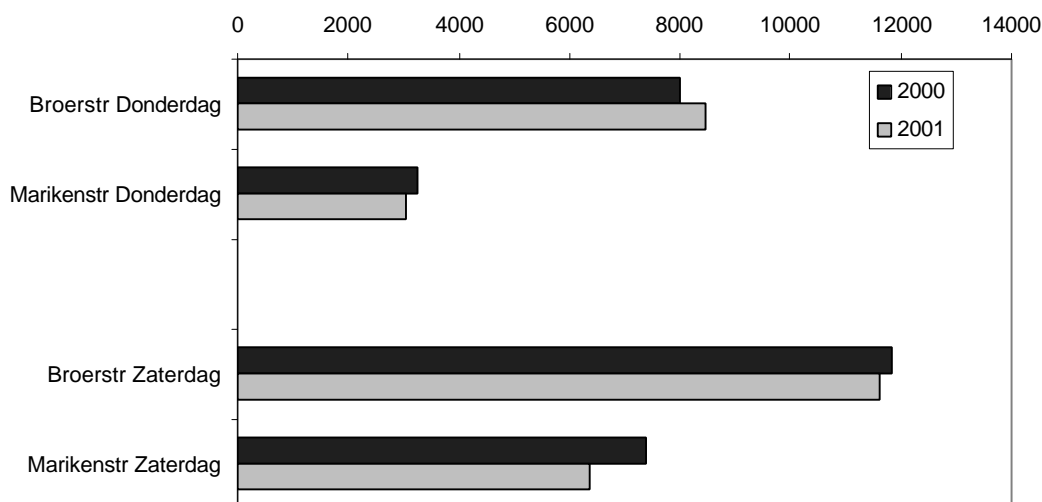
Figuur 15 Dagverloop passanten op donderdag: Marikenstraat en Broerstraat t.p.v. V&D vergeleken, 2001

Figuur 16 Dagverloop passanten op zaterdag: Marikenstraat en Broerstraat t.p.v. V&D vergeleken, 2001

Uiteraard zijn we ook nieuwsgierig naar de mate waarin de Marikenstraat is opgenomen in het patroon van de bezoekers. Kijken we naar het druktebeeld van die Marikenstraat³ (Figuur 15, Figuur 16) dan zien we dat dit op de donderdagmiddag en op de zaterdag redelijk in de buurt komt van het druktebeeld van de Broerstraat ter plaatse van de V&D (het telpunt ter hoogte van Bakker Bart is drukker); op de koopavond gaat dat vergelijk niet op en is de Broerstraat beduidend drukker.

Opmerkelijk is ook dat het druktebeeld in de Broerstraat ten opzichte van 1998 (niet zichtbaar in de grafiek) nauwelijks gewijzigd is en er dus géén sprake is van afroming van de drukte daar door opening van de Marikenstraat.

Figuur 17 Verloop druktebeeld Broerstraat en Marikenstraat 2000-2001

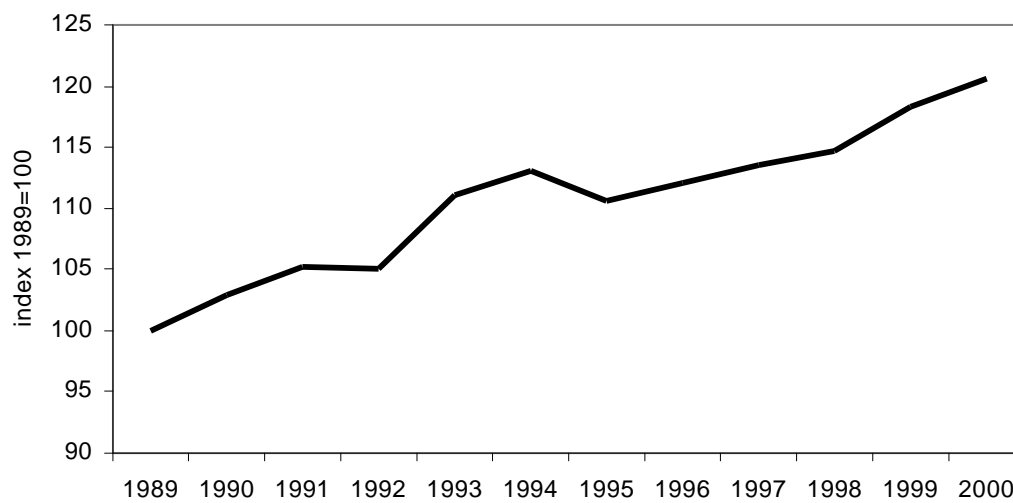
De passantentelling in 2000 was kort na de opening van de straat. Dit heeft nogal wat "kijkers" getrokken. Hierdoor liepen er op de donderdag 7% meer mensen in 2000 en op de zaterdag 13% meer dan in 2001. Daarmee komt de bezoekersstroom in 2001 in de Marikenstraat (beide niveaus) uit op 65-85% van de Broerstraat (afhankelijk van welk punt op de Broerstraat).

In de Marikenstraat is wat meer tekening gekomen in het druktebeeld onder en boven. Op het onderniveau treffen we 55% van de stroom aan en op het (gedeelde) bovenniveau de andere 45% (gemeten bij Hout Brox richting Burchtstraat).

4.3.2 Parkeerafzet

Sinds 1989 zijn gegevens beschikbaar over de geldomzet van parkeervoorzieningen. Door die omzetten te delen door het tarief, ontstaat een inschatting van de afzet van parkeeruren. Deze afzet in uren is sinds 1989 met ruim 20% gestegen. Het verloop in de tijd is niet gelijkmatig geweest. In de loop van 1994 heeft een parkeertariefverhoging geleid tot een daling van de afzet en meer parkeren buiten de singels. Later is dit effect weer ingelopen. Met name de laatste twee jaar (1998-2000) laten een wat sterkere stijging zien (5% groei in parkeerduur). Daarbij kan de openstelling van de Kelfkensbosgarage uiteraard een rol spelen, evenals de groei van het avondparkeren.

³ boven en benedenniveau samengenomen

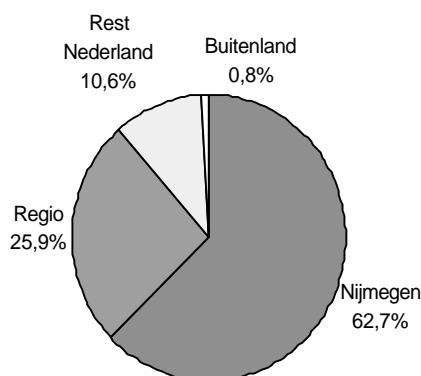
Figuur 18 Ontwikkeling afzet parkeeruren sinds 1989

4.4 Bezoekgedrag

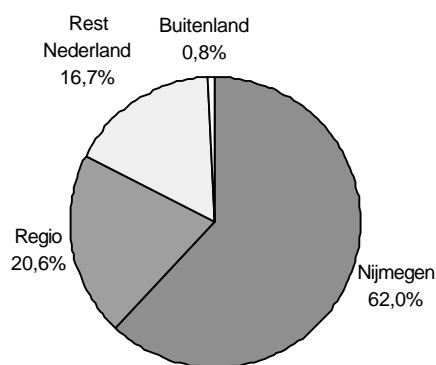
4.4.1 Herkomst

De herkomst van de bezoekers aan de Nijmeegse binnenstad is anno 2000 licht gewijzigd ten opzichte van 1996 en 1998. Het aandeel Nijmegenaren is nagenoeg hetzelfde gebleven (62%). Maar meer dan voorheen treffen we bezoekers van verder gelegen plaatsen; hun aandeel is gegroeid van 11% in 1998 naar 17% in 2000. Deze toename is geheel ten koste van het bezoek uit de directe regio; in 1998 kwam 26% van de bezoekers uit de directe regio van Nijmegen, anno 2000 is dat aandeel afgenomen naar 21%.

HERKOMST 1998

HERKOMST 2000

Voor bezoekers uit Nijmegen zelf geldt dat de herkomst naar deelgebieden in de stad nauwelijks verschuivingen laat zien. Wat betreft de regio zien we vooral dat het bezoek vanuit Heumen terug is gevallen naar het niveau van 1996, terwijl het bezoek vanuit Ubbergen sterk is toegenomen.

	1993		1996		1998		2000	
Nijmegen totaal	59	100	64	100	63	100	62	100
Nijmegen Oost		47		55		46		46
Nijmegen Zuid		23		21		22		23
Nijmegen West		16		15		17		16
Dukenburg/Lindholt		14		10		12		10
Waalsprong						2		3
Regio totaal	27	100	24	100	26	100	21	100
Lent		3		3				
Elst		6		2		1		3
Millingen		7		5		5		4
Ubbergen		10		12		8		17
Groesbeek		9		13		12		10
Heumen		9		11		18		11
Wijchen		13		9		12		15
Beuningen		13		17		13		15
Overig Regio		29		29		32		25
Overig Nederland	13		11		11		17	
Buitenland	1		0		1		1	

Tabel 4-1: Herkomst binnenstadbezoekers; ontwikkeling in tijd

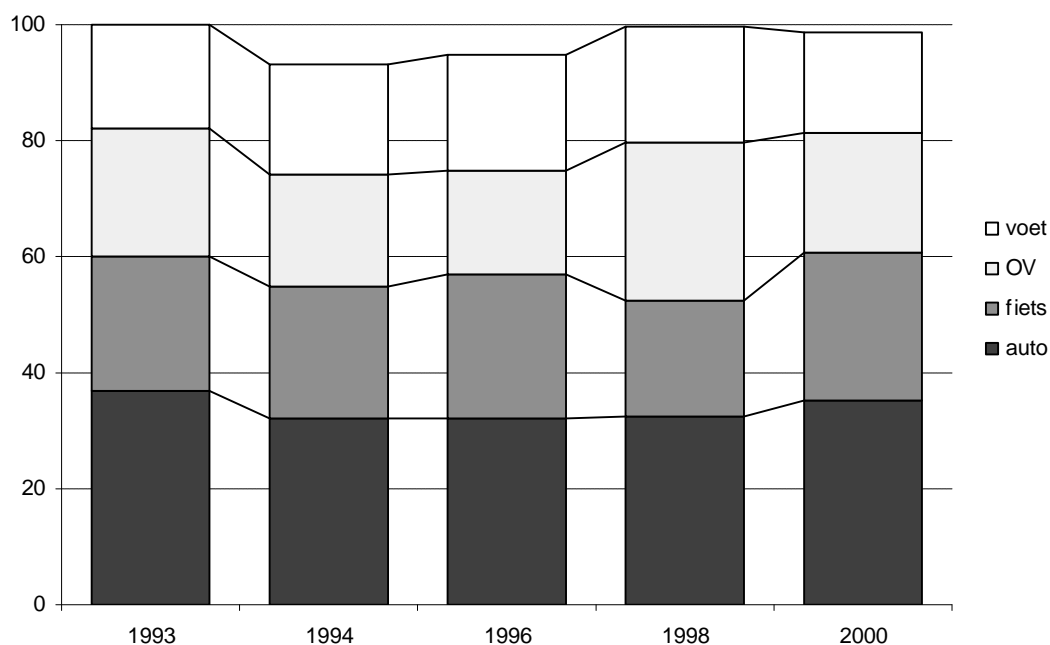
4.4.2 Vervoerswijze

De auto is nog steeds de meest gebruikte vorm van vervoer bij een bezoek aan de binnenstad. Het gebruik ervan is in vergelijking tot voorgaande enquêtejaren weer iets toegenomen. Dit hangt mede samen met de toename van bezoekers van buiten de regio.

Het aandeel dat per fiets naar de binnenstad komt is eveneens weer toegenomen (tot 26%). De in 1998 geconstateerde terugval (mede door twee forse regendagen tijdens de meetperiode) is tenietgedaan. Het aandeel dat per fiets naar de binnenstad komt ligt nu zelfs boven het niveau van 1996.

Het aantal bezoekers dat met de bus naar de binnenstad komt laat daarentegen een duidelijke afname zien. Maar het aandeel zit nog wel boven het niveau van 1996.

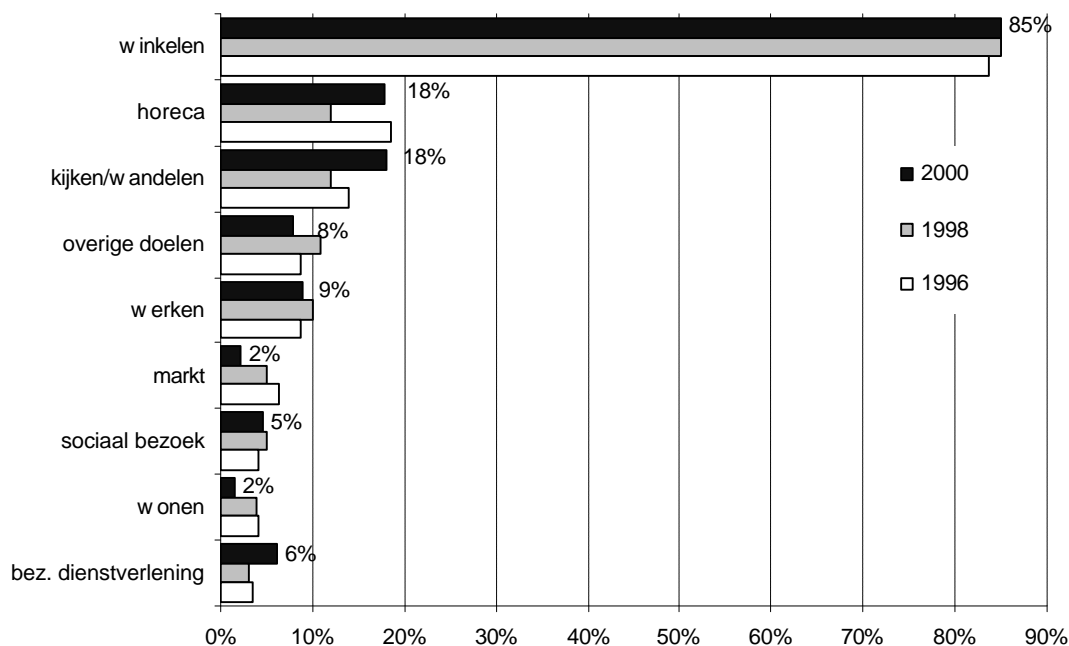
Waarschijnlijk is vanwege weersinvloeden sprake van een uitwisseling tussen de bus en de fiets in het bezoek aan het stadscentrum.

Grafiek 4-4: vervoermiddelgebruik bij bezoek binnenstad

4.4.3 Bezoekdoel

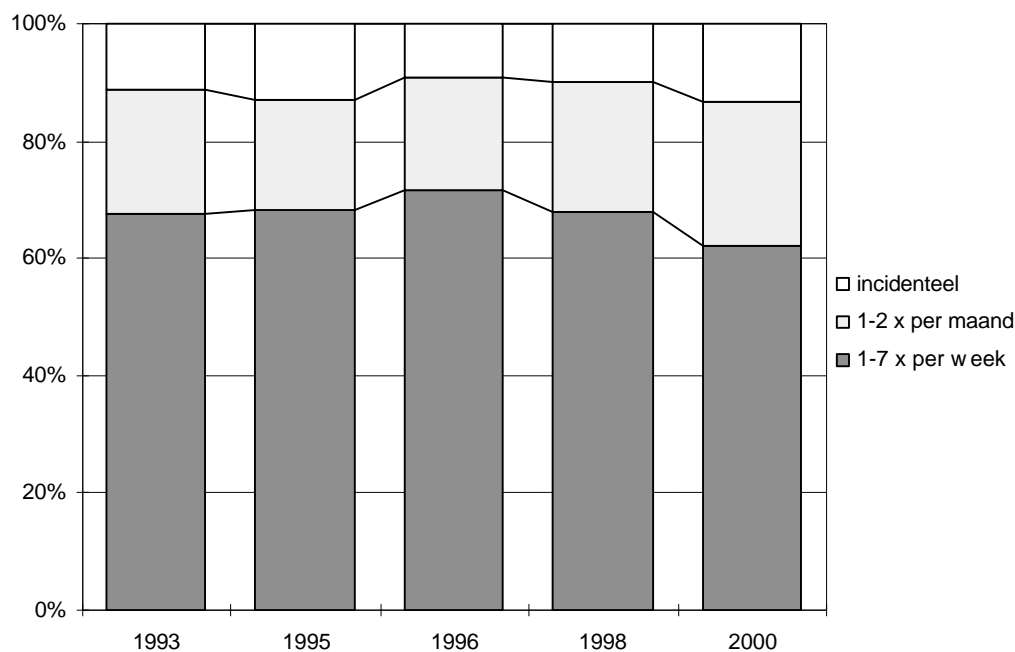
Verreweg de meeste bezoekers van de binnenstad van Nijmegen komen hier om te winkelen (85%). Dit is niet nieuw; het aandeel dat winkelen als bezoekdoel noemt is vergelijkbaar met 1996 en 1998. Verder zien we dat het horecabezoek en het kijken/wandelen weer hoger scoren dan in 1998. Voor het horecabezoek geldt evenwel dat dit bezoek nagenoeg het niveau heeft van 1996 (19% toen tegen 18% nu). Het kijken/wandelen noemt men daarentegen duidelijk vaker dan in 1998 als een van de bezoekdoelen (12% toen tegen 18% nu).

Grafiek 4-5: bezoekdoelen (spontaan en na doorvragen genoemd); ontwikkeling in tijd
N.B. het totaal is meer dan 100% doordat men meerdere antwoorden mocht geven

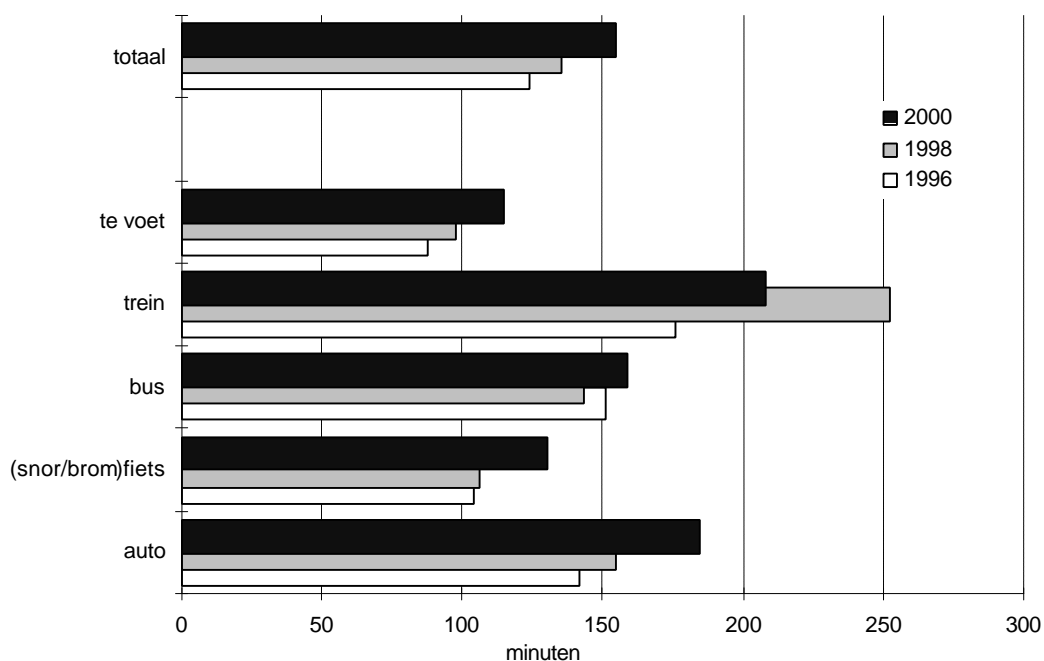
4.4.4 Bezoekfrequentie en verblijfsduur

We zagen al eerder dat er bij de meting in 2000 sprake is van een afname van het aantal bezoekers aan de binnenstad. Kijken we naar de bezoekfrequentie van de bezoekers van de binnenstad, dan zien we dat ook de bezoekfrequentie van de bezoekers af aan het nemen is. Een groter aandeel is 1 tot 2 keer per maand of slechts incidenteel in de binnenstad.

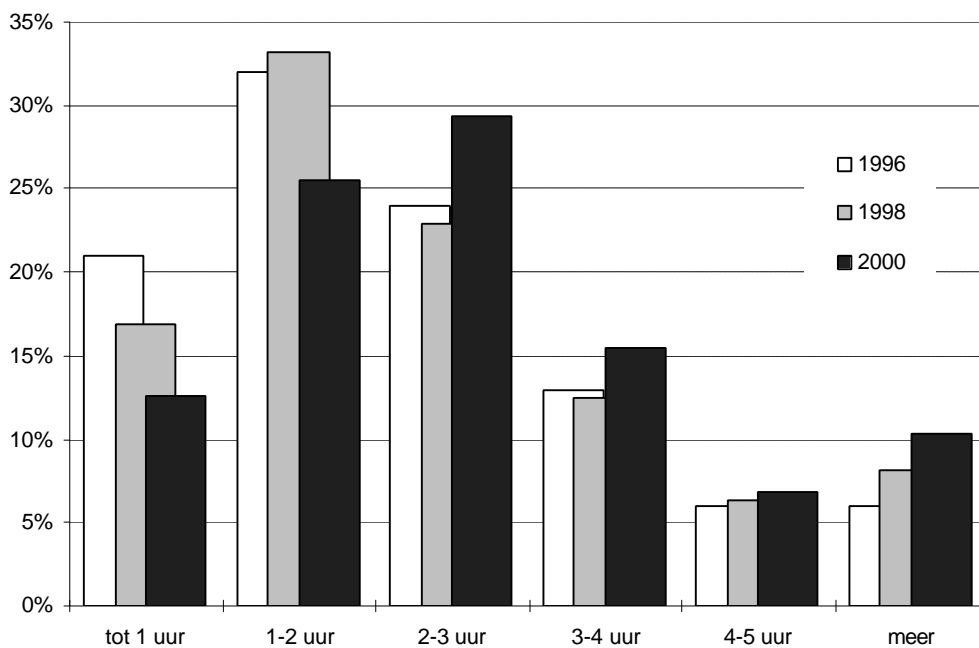

Grafiek 4-6: Bezoekfrequentie

Tegenover dit alles staat evenwel ook dat de verblijfsduur van de winkelende bezoekers de laatste jaren duidelijk is toegenomen. Verbleef men in 1998 nog gemiddeld twee uur en een kwartier in de binnenstad, anno 2000 is dat ruim twee en een half uur. Alleen voor bezoekers die per trein naar de binnenstad komen geldt dat de verblijfsduur gemiddeld is afgenomen; het aandeel treinreizigers is evenwel klein (4%) en zij verblijven overigens gemiddeld nog steeds het langst in de binnenstad.

grafiek 4-7: verblijfsduur bezoekers waarvan winkelen hoofd- of nevendoel van bezoek is naar vervoerswijze

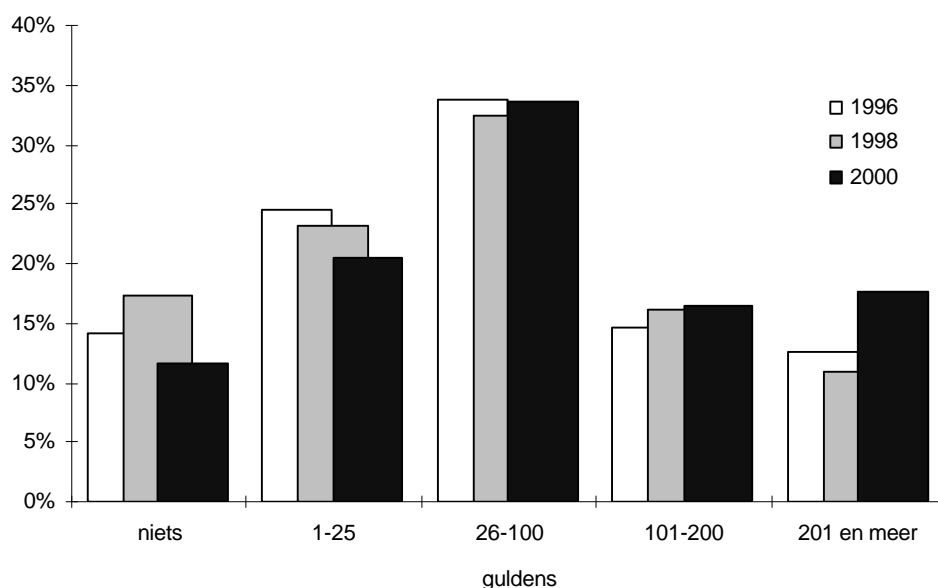

grafiek 4-8: verblijfsduur bezoekers waarvan winkelen hoofd- of nevendoel van bezoek is

4.4.5 Bestedingen

Passanten zijn gevraagd of en zo ja, hoeveel geld zij hebben uitgegeven tijdens hun bezoek aan de binnenstad. Kijken we naar het uitgavenpatroon van bezoekers die aangaven het winkelen als hoofd- of nevendoel te hebben, dan zien we een duidelijke verschuiving ten opzichte van 1998. Als eerste zien we dat het aantal niet-besteders ten opzichte van 1996 en ook 1998 is afgenomen (respectievelijk 14%, 17% en 12%).

Verder blijkt dat het winkelend publiek dat wel iets uitgegeven heeft, duidelijk méér uitgeeft. Het aandeel dat slechts een klein bedrag spendeert is afgenomen van 25% in 1996 naar 21% in 2000; het aandeel dat meer dan honderd gulden spendeert is in dezelfde periode gestegen van 27% naar 34%.

grafiek 4-9: bestedingen van bezoekers waarvan winkelen hoofd- of nevendoel van bezoek is

4.5 Waardering

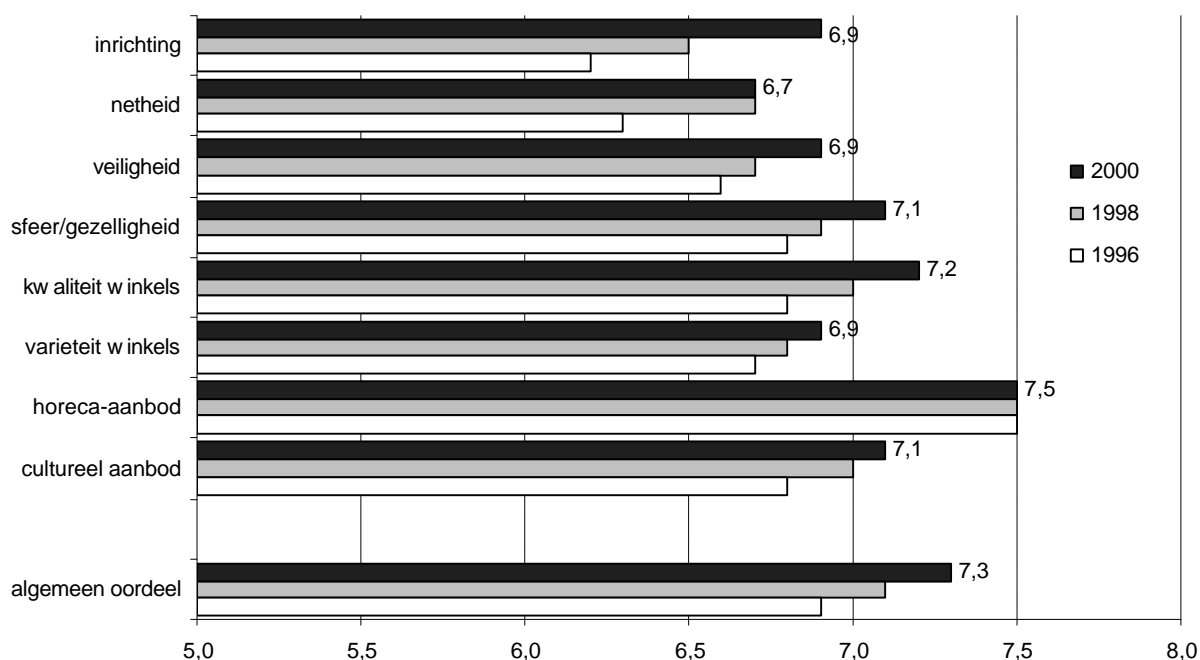
4.5.1 Algemeen

Om een beeld te krijgen van hoe de bezoekers de binnenstad ervaren, vragen we ze een rapportcijfer te geven voor verschillende kwalitatieve aspecten ervan.

Kijken we naar de resultaten in 2000, dan zien we dat bijna alle aspecten van de binnenstad beter scoren dan in 1998 en veel beter ten opzichte van 1996. Alleen de waardering van het aanbod van de horeca en de netheid is gelijk gebleven. Voor de horeca geldt evenwel dat dit aspect ten opzichte van de andere kenmerken nog steeds het hoogst scoort (7,5).

De sterkste stijging in waardering is te vinden bij de inrichting van de binnenstad (+ 0,4 in vergelijking tot 1998 en + 0,7 tussen 1996-2000). De inrichting scoorde zowel in 1996 als in 1998 ten opzichte van andere kenmerken het laagst; nu is de waardering gelijk aan de veiligheid en variëteit van het winkelaanbod (6,9).

In het algemeen oordeel krijgt de binnenstad van Nijmegen nu een 7,3. Ook hier zien we vanaf 1996 een doorgaande stijgende lijn. Tussen 1996 en 2000; een stijging van 0,4 punt.

Grafiek 4-10: ontwikkeling rapportcijfers binnenstad Nijmegen, 1996-2000

4.5.2 Oordeel over binnenstad vergeleken met Arnhem

Doordat in een soortgelijk onderzoek in Arnhem dezelfde vragen zijn gesteld, is het mogelijk de beoordelingen van de binnenstadbezoekers tussen beide steden te vergelijken.

Arnhem scoorde in 1996 nog nagenoeg op alle aspecten hoger dan Nijmegen; alleen het cultureel aanbod werd gelijk gewaardeerd. In 1998 veranderde dat beeld al ten gunste van Nijmegen. De Nijmeegse binnenstad verbeterde op nagenoeg alle aspecten, terwijl de waardering in Arnhem gelijk bleef of achteruit liep. Met andere woorden, het verschil tussen Arnhem en Nijmegen werd kleiner.

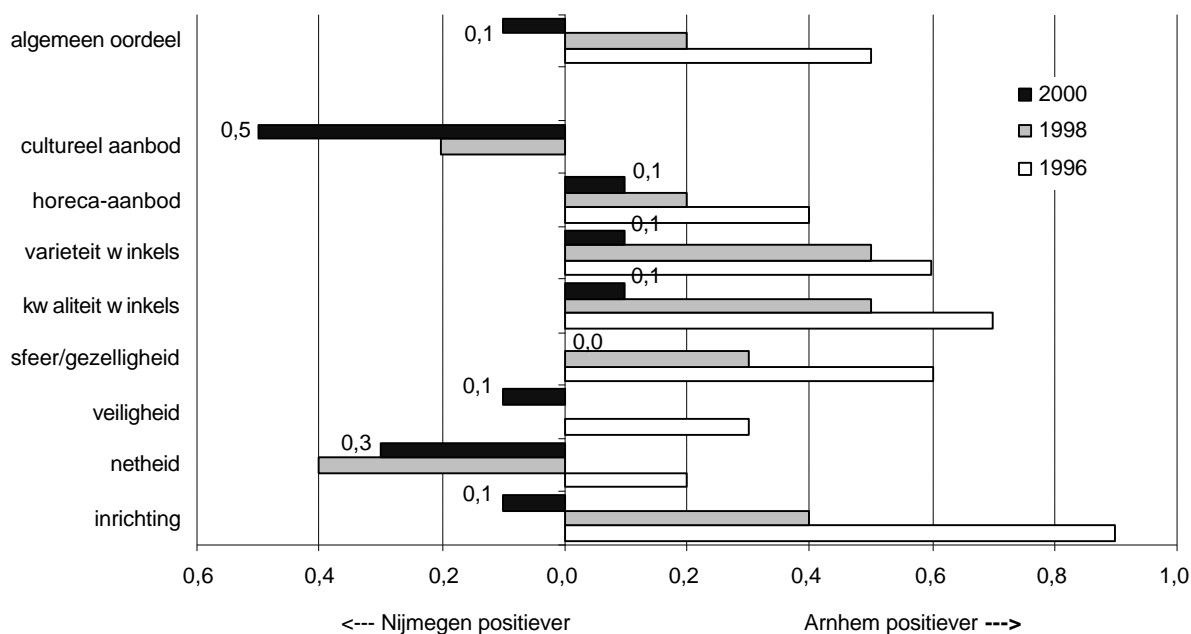
Die ontwikkeling heeft zich in de afgelopen jaren verder doorgezet. Hogere waarderingen in Nijmegen en veelal een afname van waardering in Arnhem (netheid en veiligheid uitgezonderd). Het beeld anno 2000 is dan ook gunstig voor Nijmegen. Arnhem scoort nog iets gunstiger wat betreft de kwaliteit en variëteit van de winkels

en het horeca-aanbod. Qua cultureel aanbod, veiligheid, inrichting en netheid scoort Nijmegen beter. Ook in het algemeen oordeel over de binnenstad krijgt Nijmegen nu voor het éérst een iets hogere waardering dan Arnhem (respectievelijk een 7,3 en 7,2).

Het blijken vooral de omgevingsfactoren (inrichting, netheid, veiligheid en sfeer) te zijn die in Nijmegen gelijk of een fractie beter scoren dan in Arnhem. Enkel in het commerciële aanbod (kwaliteit en variëteit aanbod winkels, horeca) is er nog sprake van achterstanden in de waardering. Het grootste onderscheid zit in de waardering van het culturele aanbod. Bezoekers in Nijmegen geven dat duidelijk een hoger rapportcijfer dan in Arnhem.

	Nijmegen				Arnhem			
	1996	1998	2000	1998-2000	1996	1998	2000	1998-2000
algemeen oordeel	6,9	7,1	7,3	+ 0,2	7,4	7,3	7,2	- 0,1
cultureel aanbod	6,8	7,0	7,1	+ 0,1	6,8	6,8	6,6	- 0,2
horeca-aanbod	7,5	7,5	7,5	0,0	7,9	7,7	7,6	- 0,1
kwaliteit winkels	6,8	7,0	7,2	+ 0,2	7,5	7,5	7,3	- 0,2
variëteit winkels	6,7	6,8	6,9	+ 0,1	7,3	7,3	7,0	- 0,3
sfeer/gezelligheid	6,8	6,9	7,1	+ 0,2	7,4	7,2	7,1	- 0,1
veiligheid	6,6	6,7	6,9	+ 0,2	6,9	6,7	6,8	+ 0,1
netheid	6,3	6,7	6,7	0,0	6,5	6,3	6,4	+ 0,1
inrichting	6,2	6,5	6,9	+ 0,4	7,1	6,9	6,8	- 0,1

Tabel 4-2: oordeel over aspecten van de binnenstad van Nijmegen en Arnhem: 1996 - 2000 vergeleken.

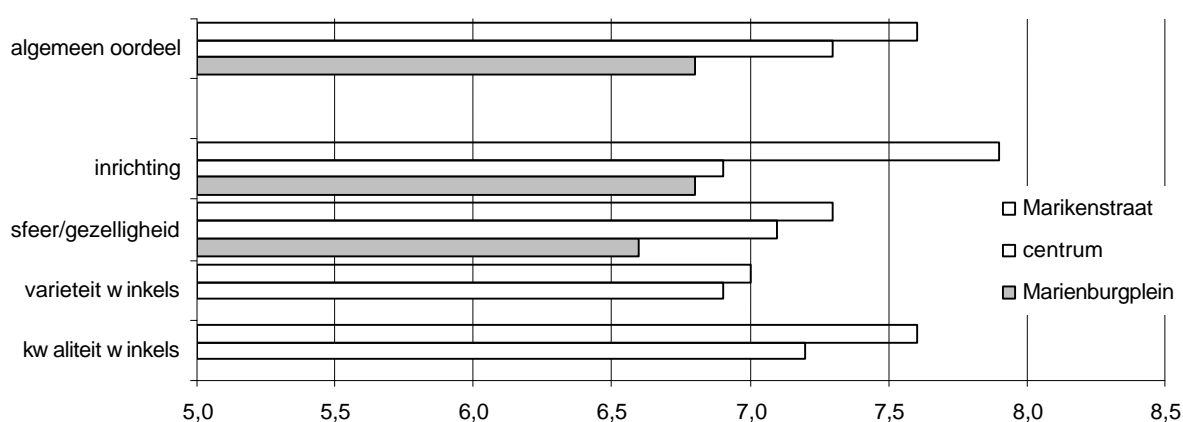

Grafiek 4-11: ontwikkeling verschil in rapportcijfers Arnhem en Nijmegen, 1996-2000

4.5.3 *Marikenstraat en Mariënborgplein*

Ontegenzeggelijk hangt de hogere waardering van binnenstad vooral ook samen met het gereed komen van de Marikenstraat. De waardering voor deze nieuwe winkelstraat in Nijmegen is gunstig; in het algemeen oordeel krijgt deze een 7,6.

Opvallend is echter dat de beoordeling van het Mariënborgplein hierbij niet in een adem genoemd kan worden. Want als we kijken naar de waardering voor zowel de Marikenstraat als het Mariënborgplein, dan zien we een groot verschil. Daar waar de Marikenstraat op alle aspecten hoger dan de binnenstad in zijn totaliteit scoort, blijft de waardering voor Mariënborgplein duidelijk achter en scoort deze ook lager dan betreffende kenmerken van de binnenstad. Vooral wat betreft de sfeer/ gezelligheid is een groot verschil zichtbaar; het Mariënborgplein krijgt hiervoor een 6,6 terwijl de binnenstad en de Marikenstraat respectievelijk een 7,1 en een 7,3 krijgen.

grafiek 4-12: oordeel Marikenstraat, Mariënborgplein en centrum

4.5.4 *Cultureel aanbod en cultuurbezoek*

Sinds de vorige meting (1998) is het culturele aanbod in Nijmegen ingrijpend gewijzigd. Er is een nieuw museum geopend waarin de collectie van twee musea zijn geconcentreerd. Lux is de nieuwe behuizing van wat eens Cinemariënborg en O42 was. De Lindenberg was ooit de gezamenlijke locatie voor het Cultureel Centrum de Lindenberg en de bibliotheek. De laatste organisatie zit nu ook centraal en nieuw gehuisvest in een eigen gebouw op het Mariënborg. Deze functies zijn de dragers van het cultureel kwartier in de Nijmeegse binnenstad.

Tijdens het onderzoek was het Museum al ruim een jaar open. Lux en vooral de bibliotheek waren nog maar zeer kort geopend op de nieuwe locatie (enkele weken).

Algemeen oordeel

In het algemene oordeel over het culturele aanbod is sinds 1996 gestegen van 6,8 naar 7,1 en ligt boven het niveau van Arnhem (+ 0,5 punt).

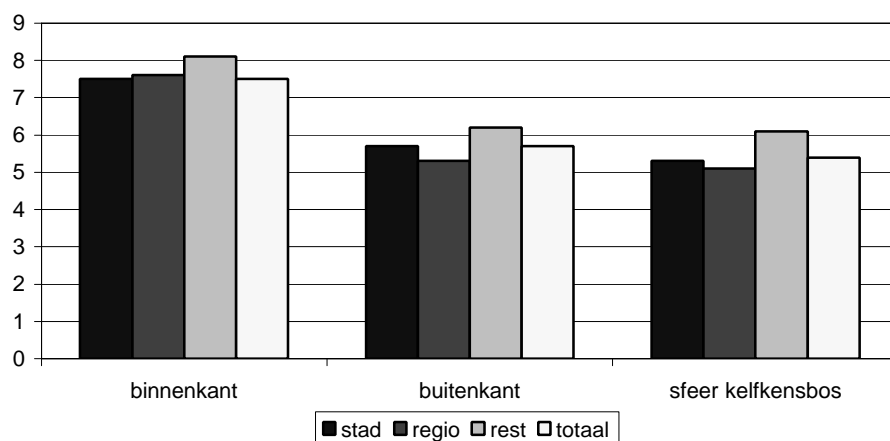
Verwevenheid cultureel bezoek en binnenstadsbezoek

Binnen het culturele aanbod is de bibliotheek (net open) zeer sterk opgenomen in het bezoekgedrag van de mensen in het centrale winkelgebied. Maar liefst 7% van de passanten hebben ook de bieb bezocht. Het museum is uiteraard veel minder verweven met het bezoek van het centrale winkelgebied. Zeven procent van de passanten is er langs gekomen. Het aandeel dat het museum echt heeft bezocht blijft beneden 1 %.

Ondanks dit lage percentage mensen dat het museum op de enquêtedag zelf heeft bezocht, heeft ruim een kwart van de passanten in het *laatste jaar* het nieuwe Valkhofmuseum bezocht. Nog eens 32% geeft aan van plan te zijn het museum te bezoeken, maar tevens dat men dat nog niet gedaan heeft. Bij elkaar genomen is voor bijna tweederde van de passanten het Valkhofmuseum het bezoeken waard.

Museum

Van de passanten heeft 44% in het verleden de musea Kam of Commanderie wel eens bezocht. Bijna de helft daarvan heeft in het laatste jaar ook het nieuwe museum bezocht. Deze mensen geven aan gemiddeld genomen het nieuwe museum wat vaker te bezoeken dan de oude (40% zegt (veel) vaker te gaan tegenover 15% juist minder vaak).

Figuur 19 Beoordeling van de vormgeving van de binnenkant en de buitenkant van het museum en de sfeer/gezelligheid van het Kelfkensbos, in rapportcijfers, naar herkomst

Wat betreft de waardering voor het museum is er een enorm verschil tussen de binnenkant en de buitenkant. De buitenkant scoort een zes min (5,7) het interieur een 7,5. Daarbij moet aangetekend worden dat de binnenkant door een kleinere (éénderde) en andere groep wordt beoordeeld dan de buitenkant. Toch is ook voor de groep die het gebouw van binnen én van buiten kennen, de buitenkant maar een zes waard. Ook de ruimere omgeving van het museum wordt niet echt gezellig of sfeervol gevonden. Volgens de passanten scoort het plein een 5,4 op deze aspecten. Naar herkomst bezien liggen de oordelen van de Nijmegenaren zelf op het gemiddelde, voor regiobewoners onder het gemiddelde en voor mensen van buiten de regio er duidelijk boven.

Bibliotheek

Van de nieuwe bibliotheek (veel korter open dan het museum) is door 31% van de passanten al gebruik gemaakt. 45% van de passanten maakte voorheen ook gebruik van de oude bibliotheek op de Lindenberg. Bij degenen die zowel de oude als de nieuwe locatie gebruik(t)en, komt geen overtuigend hogere bezoekfrequentie naar voren. Ongeveer evenveel mensen zeggen minder te gaan als mensen die aangeven "meer" of "veel meer" te gaan.

Lux

Lux is op cultureel gebied qua functies in grote lijnen de opvolger van O42 en Cinemariëburg. Ongeveer de helft van de passanten heeft beide of één van beide in het verleden wel bezocht. Voorzover één van beide werd bezocht, scoort Cinemariëburg vier keer hoger dan O42. Hier blijkt in de nieuwe situatie de neiging tot bezoek veel hoger te liggen. Tegenover 5% die minder denkt te gaan staan 23% die meer verwacht te bezoeken en nog eens 6% zelfs veel meer.

4.5.5 *Economische effecten cultuur*

Het cultureel bezoek is in de voor dit onderzoek gehouden enquête maar beperkt in beeld. Waar cultureel bezoek zich vooral in de avonduren afspeelt, is hier in hoofdzaak overdag gepeild. In deze paragraaf wordt dieper ingegaan op de culturele functies van de binnenstad die op dat moment wel open zijn of bezocht worden: de bibliotheek en het Valkhofmuseum.

Museumbezoek en bibliotheekbezoek laten een sterk verschillend bezoekgedrag zien. Museumbezoek heeft een lage frequentie maar een groot regionaal publieksbereik, bibliotheekbezoek heeft een kleiner ruimtelijk bereik maar een zeer hoge bezoekfrequentie binnen dat bereik. Van het museumbezoek *op de dag zelf* is ongeveer de helft afkomstig van buiten de regio Nijmegen (n.b. kleine aantallen: indicatief). Bij het bibliotheekbezoek is driekwart uit de stad zelf afkomstig.

Ook wat betreft de zaken die men combineert zijn er verschillen aan te geven. Museumbezoek wordt veel meer gecombineerd met horecabezoek (door 80% genoemd, meerdere antwoorden mogelijk) en wat minder met winkelen (door 40% genoemd). Bij bibliotheekbezoek ligt de verhouding net andersom (40% horeca, bijna 90% winkelen).

Om een idee te geven van de economische effecten van het extra museumbezoek, kan onderstaande berekening dienen. Het Valkhofmuseum trekt ruim 100.000 bezoekers per jaar. Voorheen trokken de twee aparte musea 45.000 bezoekers, waarvan een deel ook niet of slechts deels in de binnenstad kwam (m.n. de 12.000 bezoekers aan Museum Kam).

Laten we het extra bezoek op 55.000 mensen stellen. De mensen die op de enquêtedagen het museum bezochten, besteedden gemiddeld f. 43,= in de Nijmeegse binnenstad (winkel, horeca en marktbestedingen, excl. vervoer en entreegelden). Dit komt neer bestedingseffect van ruim 2 à 2,5 miljoen gulden per jaar, voornamelijk buiten het museum. Gegeven de samenstelling van de bestedingen (vrij veel horeca) is het werkgelegenheidseffect waarschijnlijk tamelijk groot (orde van grootte 10 mensjaren). In hoeverre deze bestedingen anders ook niet naar de binnenstad hadden toegevloeid, is moeilijk te zeggen.

De totale economische effecten van de realisatie van het cultureel kwartier zijn veel groter dan hier indicatief is voorgerekend. Daarvoor zijn ook de effecten van de bibliotheek en Lux van belang. In dat totale effect zitten ook de structurele werkgelegenheidstoevoegingen bij de instellingen zelf en de tijdelijke arbeidsplaatsen die gemoeid zijn geweest met de bouw van de voorzieningen.

5 Comfortabel en gastvrij

5.1 Inleiding

De slotdoelstelling van de Koers 2015 is de gebruikers van de binnenstad comfortabel en gastvrij te ontvangen. Dat betekent dat de binnenstad er goed uit moet zien en schoon, heel en veilig moet zijn (zie paragraaf 4.5) en ook dat de binnenstad bereikbaar moet zijn met alle soorten van vervoer, dat er uitstapt, gestald en geparkeerd moet kunnen worden. Op die verkeersaspecten wordt in de onderstaande paragrafen ingegaan.

5.2 Gebruik en waardering verkeersvoorzieningen

Net als bij de kwalitatieve aspecten van de binnenstad zijn bezoekers gevraagd verkeersaspecten te waarderen.

Verreweg de het meest in het oog springende waardering is die voor de fietsenstalling. In 1998 scoorde deze niet zo gunstig en liet een terugval ten opzichte van 1996 zien. Dit mede door het verwijderen van stallingmogelijkheden op straat zonder dat er vervangende stallingen waren ingericht. Anno 2000 zijn er drie bewaakte gratis stallingen. De waardering voor de stallingen is dan ook met twee volle punten gestegen, van 5,6 naar een 7,6.

Ook andere verkeersaspecten zijn in waardering gestegen. Alleen de bereikbaarheid per openbaar vervoer levert 0,1 punt in ten opzichte van 1998. De waardering hiervoor met een rapportcijfer 7,2 is evenwel nog steeds goed te noemen.

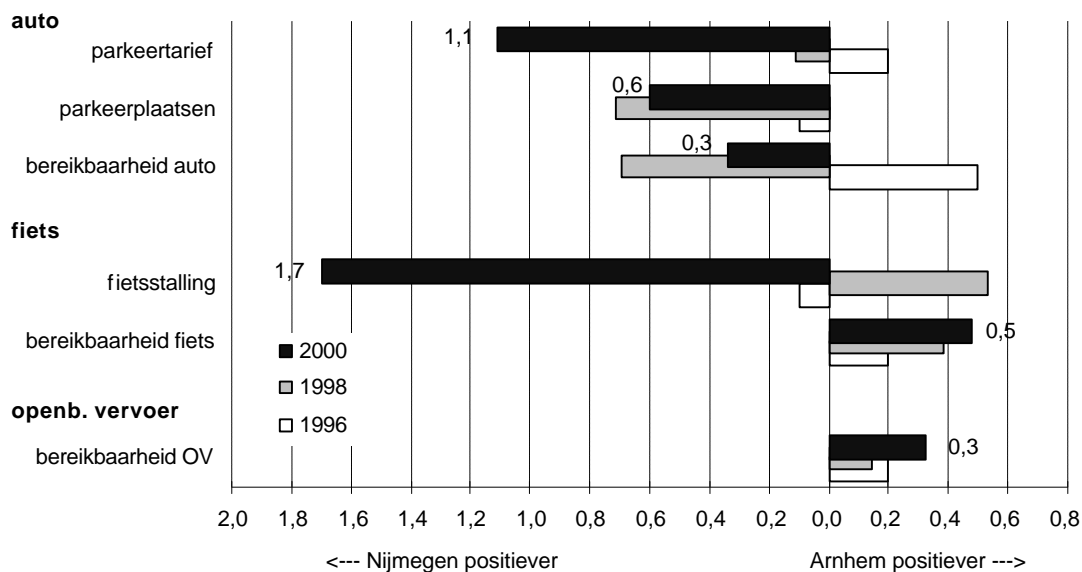
	Nijmegen				Arnhem			
	1996	1998	2000	1998-2000	1996	1998	2000	1998-2000
bereikbaarheid OV	7,2	7,3	7,2	- 0,1	7,4	7,4	7,5	+ 0,1
bereikbaarheid fiets	7,5	7,1	7,2	+ 0,1	7,7	7,5	7,7	+ 0,2
fietsstalling	6,2	5,6	7,6	+ 2,0	6,1	6,1	5,9	- 0,2
bereikbaarheid auto	5,1	5,6	5,7	+ 0,1	5,6	4,9	5,4	+ 0,5
parkeerplaatsen	4,9	5,7	5,8	+ 0,1	4,8	5,0	5,2	+ 0,2
parkeertarief	4,4	5,0	5,3	+ 0,3	4,6	4,9	4,2	- 0,7

Tabel 5-1: ontwikkeling oordeel over aspecten van de binnenstad van Nijmegen en Arnhem

5.2.1 Oordeel over verkeersaspecten binnenstad vergeleken met Arnhem

Ook in Arnhem is over het algemeen sprake van een hogere waardering voor verschillende verkeersaspecten. Alleen het parkeertarief en de fietsenstalling boeten daar in aan waardering.

De bereikbaarheid van de binnenstad per openbaar vervoer en per fiets zijn de twee aspecten die in Arnhem beter gewaardeerd worden. Voor de overige aspecten geldt dat Nijmegen een gunstiger waardering krijgt.

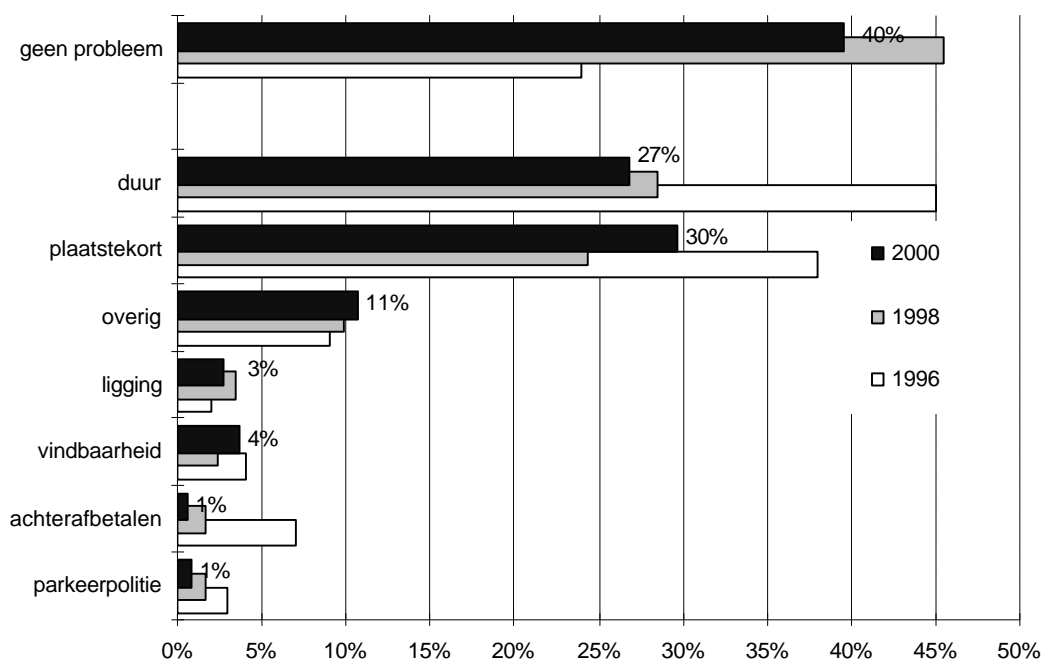
Grafiek 5-1: rapportcijfers verkeersaspecten Arnhem en Nijmegen 1996-2000

5.2.2 Automobilisten

Zoals eerder gesteld komt nog steeds het grootste deel van de bezoekers met de auto naar de binnenstad. Het gebruik van de auto is daarbij in vergelijking tot voorgaande jaren licht gestegen, van 32% naar 35%.

We zagen zojuist dat de rapportcijfers voor de bereikbaarheid per auto, de parkeerplaatsen en de parkeertarieven zijn gestegen. Het betreft hier een oordeel van alle bezoekers aan de binnenstad.

Kijken we naar de problemen die automobilisten ten aanzien van het parkeren in de binnenstad noemen, dan zien we dat het parkeertarief minder vaak genoemd wordt. Wel stellen automobilisten vaker dan in 1998 dat het *aantal* parkeerplaatsen in hun ogen een probleem is, als ook de vindbaarheid van de parkeerlocaties. We zien dit ook terug in de zoektijd naar een parkeerplaats. In 1998 vond 93% van de parkeerders direct een parkeerplek. In 2000 is dit percentage gezakt naar 81%. Dit is overigens nog altijd een gunstiger score dan in Arnhem, waar 64% direct een parkeerplaats vindt.

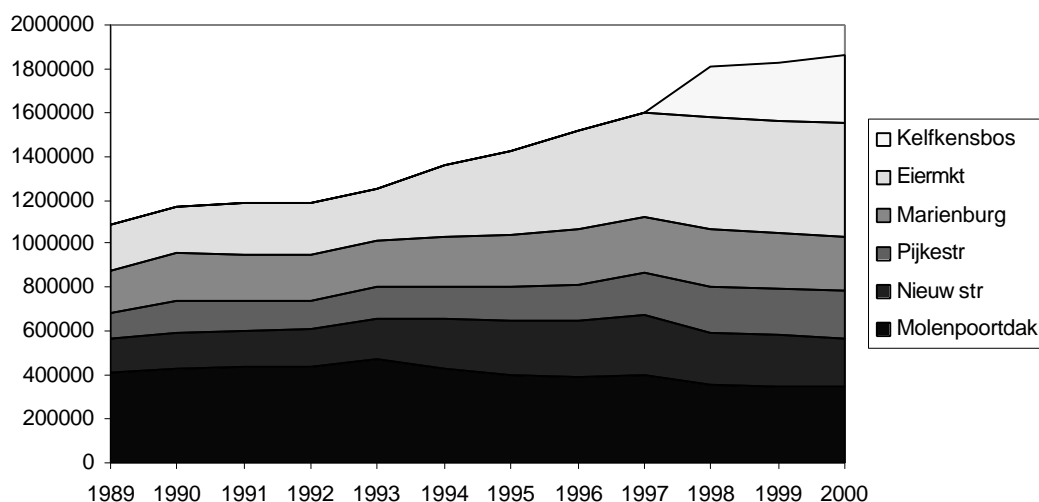

Grafiek 5-2: belangrijkste problemen rond het parkeren auto's

Wat betreft het parkeergedrag valt uit de parkeerafzetcijfers op te maken dat de trend naar meer garageparkeren doorzet. In 1989 hadden parkeergarages een aandeel van een 24% in het parkeren. In 2000 is dat gegroeid tot 46%.

Inmiddels hebben de grotere parkeergarages Eiermarkt en Kelfkensbos gezamenlijk een aandeel van 24% in de totale parkeerafzet van de binnenstad. Het valt op dat door de openstelling van de Kelfkensbosgarage als "eerste mogelijkheid" op de parkeerroute het gebruik van de Eiermarktgarage nauwelijks gedaald is. Het gebruik van die garage is 2,5 maal zo intensief als in 1989.

Ook is zichtbaar dat prijsprikkels werken. Het Molenpoortdak valt sinds 1994 onder het duurdere straattarief. Hierdoor (en door de perikelen rond de verbouwing) is de parkeerafzet op het dak teruggelopen van een aandeel van 15% naar 10%. Sinds die tijd heeft de Eiermarktgarage de positie als belangrijkste parkeerlocatie overgenomen (van 10 naar 15% marktaandeel).

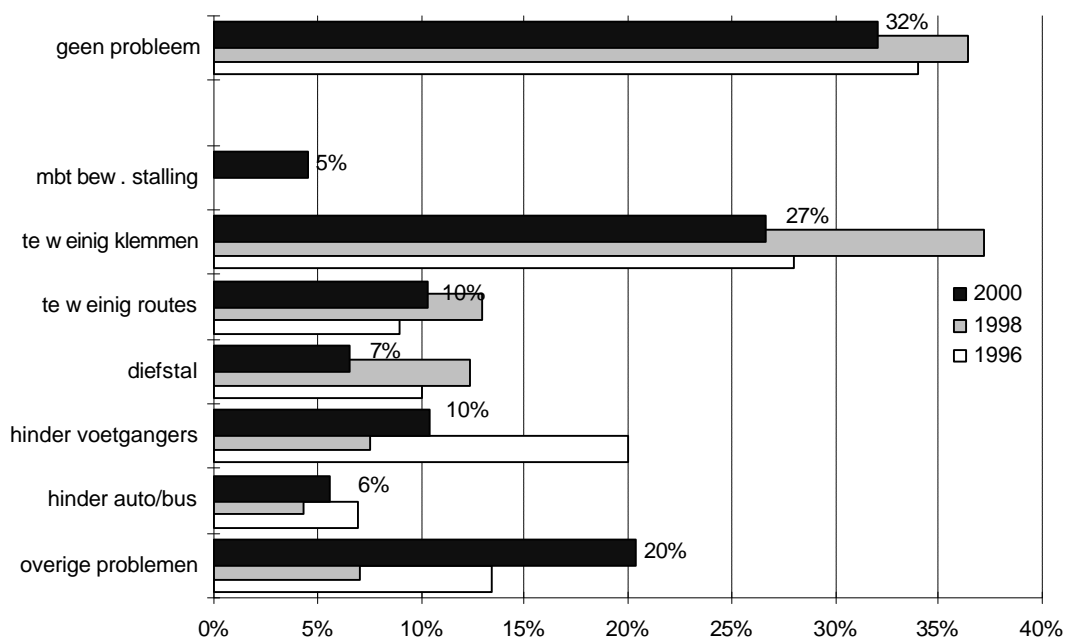
Figuur 20 Ontwikkeling parkeerafzet van gebouwde parkeervoorzieningen

5.2.3 Fietsers

In 1998 zagen we qua vervoermiddelkeuze een flinke terugval van het gebruik van de fiets. Dit was mede te wijten aan een tweetal forse regendagen tijdens de enquêtedagen. Anno 2000 is het aandeel fietsers weer beduidend groter, namelijk 26%.

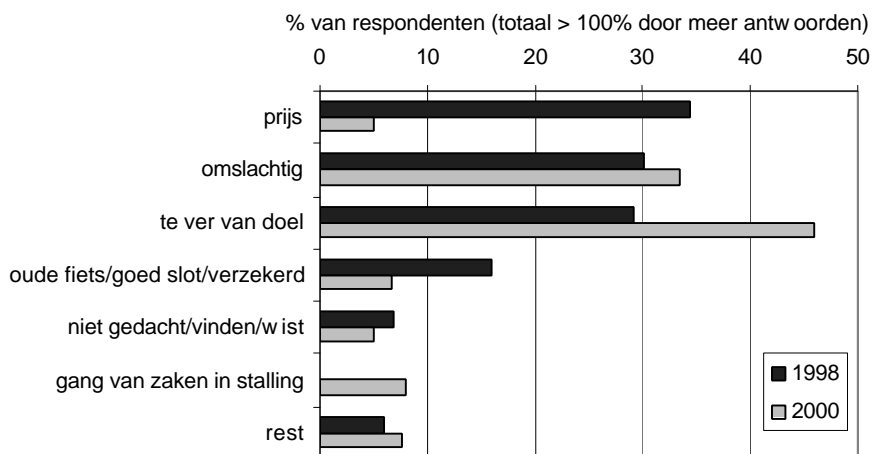
De tevredenheid over de bereikbaarheid van de binnenstad per fiets laat een lichte stijging zien. De waardering voor de fietsenstallingen een zeer sterke stijging. Kijken we naar de problemen die fietsers noemen, dan zien we in vergelijking tot 1998 een sterke afname van het aantal klachten dat er te weinig fietsklemmen zijn.

De klachten van de fietsers lijken zich in zijn totaliteit te verschuiven. Aspecten die in voorgaande metingen sterk naar voren kwamen nemen anno 2000 over het algemeen in omvang af. Nieuw zijn de klachten met betrekking tot de bewaakte stalling (wil vrij stallen, openingstijden of te lang moeten wachten). Verder zien we een toename van overige klachten, waarbij men veel verschillende zaken noemt (onoverzichtelijkheid bij Kelfkensbos, slechte bereikbaarheid Marienburg, slechte spreiding stallingen). Geen van deze klachten wordt overigens meer dan tien keer genoemd.

Grafiek 5-3: belangrijkste problemen van fietsers

Wat betreft de redenen om géén gebruik te maken van de bewaakte stallingen is uiteraard het prijsmotief vrijwel verdwenen (van 34% in 1998 naar 5% in 2000). Ten aanzien van de fietsenstallingen lijkt nu de spreiding daarvan het grootste bezwaar. Voor 46% van de mensen die niet bewaakt stallen is het een overweging dat de stallingen te ver van het doel zijn (was 29%), dat men de fiets wil meenemen (13%) of het in zijn algemeenheid niet nodig vindt om bewaakt te stallen (21%). De gang van zaken in de stallingen zelf is goed voor 7% van de redenen daar niet te stallen (m.n. wachttijd). Voor 5% van de mensen die niet bewaakt stallen komt dat omdat men de stallingen niet kent.

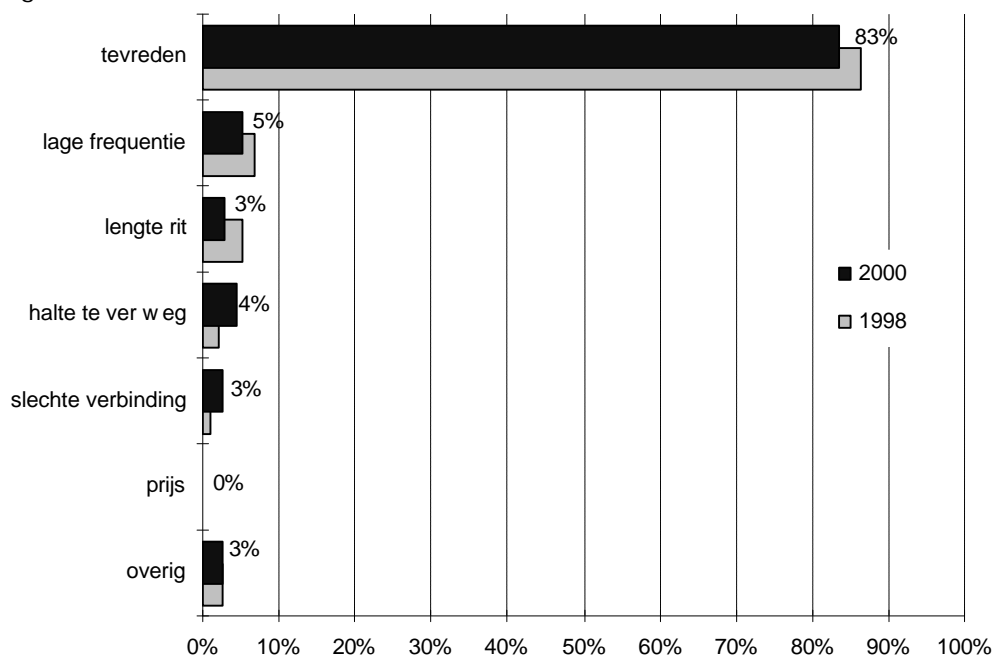
Figuur 21 Redenen om niet bewaakt te stallen, 1998 en 2000

5.2.4 Gebruikers bus

Zoals gesteld in paragraaf 4.4.2 (pag.27) is het busgebruik ten opzichte van 1998 afgenomen. De groei van het busgebruik tussen 1996 en 1998 is daarmee vrijwel tenietgedaan. Deze afname heeft waarschijnlijk vooral te maken met weereffecten. In het regenachtige 1998 gingen fietsers waarschijnlijk vaker per bus.

Verder zagen we dat de waardering voor de bereikbaarheid per openbaar vervoer in lichte mate (0,1 punt) ten opzichte van 1998 is teruggevallen en weer uitgekomen is op het niveau van 1996.

Ten opzichte van 1998 is in 2000 voor buspassagiers veel veranderd. De route via de Burchtstraat was vervallen en de haltes daar waren opgeheven. Deze veranderingen hebben niet zozeer effect gehad op de omvang van het gebruik. In beperkte mate zien we de verandering wel terug in de problemen die buspassagiers desgevraagd noemen. Het gaat hierbij evenwel om slechts een klein deel van de busreizigers (83% noemt immers geen problemen). Kijken we naar de busgebruikers die wel klachten noemen, dan zien we dat de klacht dat de bushalte te ver weg is ten opzichte van 1998 is toegenomen. De stijging van het aantal klachten over de verbinding hangt daar waarschijnlijk mee samen. De lage frequentie waarmee bussen rijden staat altijd nog op nummer een; de mate waarin deze klacht in 2000 is genoemd is evenwel minder dan in 1998. De klachten over de lengte van de rit zijn in 2000 ten opzichte van 1998 afgenomen.

Grafiek 5-4: belangrijkste problemen busgebruikers

Van de buspassagiers maakte 68% wel eens gebruik van de bushaltes in de Burchtstraat. Ongeveer een kwart van die mensen geeft aan veel of heel veel hinder van het opheffen van de haltes op die route te ondervinden. Rond 70% ondervindt weinig of geen hinder van het vervallen van de uitstapmogelijkheden op die route.

6 Samenvatting en conclusies

6.1 Aanleiding voor het onderzoek

Om de twee jaar worden door de afdeling Onderzoek en Statistiek in opdracht van het Projectmanagement Stadscentrum de ontwikkelingen in het centrum van Nijmegen in beeld gebracht. Voorheen verscheen deze effectmeting onder de titel Monitor Centrum 2000. Inmiddels is het nieuwe binnenstadsbeleid uiteengezet in de nota Stadscentrum: Koers(t) naar 2015. Deze verandering vindt u terug in de titel van deze monitor (Stadscentrum op koers). Daarnaast komen de hoofddoelen van de "Koers 2015" terug als hoofdstukken in de rapportage:

- een goede plek om te leven;
- een prettige plek om te werken;
- waard om te bezoeken en
- comfortabel en gastvrij.

Kernuitkomsten van deze meting 2000 zijn al eerder gerapporteerd in *"Monitor Centrum 2000-voorbericht meting 2000"*. Met name hoofdstuk vier komt grotendeels overeen met de eerdere rapportage.

6.2 Een goede plek om te leven

De aandacht voor de kwaliteit van de dagelijkse woon- en leefomgeving is één van de meest in het oog springende verschillen tussen het "oude" beleid van Centrum 2000 en het "nieuwe" beleid wat uitgezet is in de Koers 2015.

Het stadscentrum is met bijna 9.000 inwoners een belangrijk woongebied in de stad. Eenderde van de mensen woont in de benedenstad. Een gebied dat wat betreft bevolking en woningvoorraad redelijk op "gemiddeld Nijmegen" lijkt. Met name het deelgebied "binnenstad" maakt het stadscentrum tot een bijzonder woongebied, met veel etagewoningen, en kamerbewoning in studentenhuisen en complexen van de SSHN. In de bevolking ligt sterk het accent op jongvolwassenen, een spiegel van de populariteit van dit gebied onder (ex-) studenten en jonge werkenden. Door de populariteit van het wonen in het stadscentrum kent dit stadsdeel, in tegenstelling tot veel andere bestaande stadsdelen, een groeiend bevolkingsaantal.

Blijkens diverse Stadspeilinguitkomsten wordt het wonen in het stadscentrum door de meeste van de bewoners hoog gewaardeerd. Toch is dat wonen niet zonder problemen. Met name verkeersproblemen, criminaliteit, onveiligheidsgevoelens, verloedering en overlast zijn volgens de bewoners sterke minpunten. Wel valt op heel veel terreinen winst te noteren. Met uitzondering van onveiligheidsgevoelens en houding ten opzichte van jongeren, zien we in de waardering van de bewoners sterke verbeteringen. De eindsituatie in 2001 blijft echter toch nog onder het gemiddelde van de stad.

Nijmegenaren hebben volgens de Stadspeilingen hun vertrouwen in de stad in de laatste vijf jaar sterk zien groeien. In toenemende mate wordt dat gegroeide vertrouwen gemotiveerd door de vernieuwing van de binnenstad. Daarbij valt op dat de binnenstadsbewoners zelf nog in sterkere mate positief zijn over de ontwikkelingen in het verleden en optimistischer voor de toekomst.

aspect (op basis van schaalscores)	ontwikkeling 96/98-2001	positie 2001
evaluatie woning	+	-
totaaloordeel buurt	+	0
waardering sociaal klimaat	++	--
verloedering	++	--
overlast	++	--
verkeersproblemen	++	--
dreigende situaties	++	--
vermogensdelicten	++	--
voorzieningen v jongeren	++	++
houding tov jongeren	0	--
aspect (uitspraak op één vraag)	ontwikkeling 96-2001	positie 2001
rapportcijfer woning	++	--
rapportcijfer woonomgeving	++	0
onveiligheidsgevoel algemeen	--	--
onveiligheidsgevoel in eigen buurt	-	--
gehechtheid aan buurt	++	0
medeverantwoordelijkheid buurt	++	-
buurt afgelopen jaar vooruit/achteruit	++	++
buurt komende jaren vooruit/achteruit	++	++

Figuur 22 Aspecten van de dagelijkse leefomgeving, ontwikkeling tussen 1996-2001 (1^e kolom) en eindbeeld in 2001 (tweede kolom).

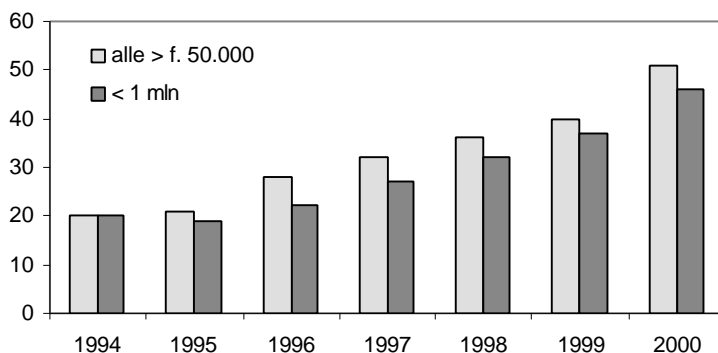
Legenda: Uitgangspunt voor de klassering is de rangorde die het stadscentrum inneemt in de 9 stadsdelen:

	--	-	0	+	++
stads- centrum is	bij de "slechtste" twee stadsdelen	6 en 7	nummer 5 (midden)	3 en 4	bij de "beste" twee stadsdelen

6.3 Een prettige plek om te werken

De binnenstad kent heel verschillende deelgebieden:

- het sterk veranderende winkelgebied,
- de Benedenstad als "leisurezone",
- de spoorzone als herstructureringsgebied en
- het Singelgebied als karakteristiek woon- en kantoormilieu.

Figuur 23 Aantal verstrekte bouwvergunningen stadscentrum > f. 50.000 ex btw

In de binnenstad wordt de laatste jaren veel geïnvesteerd. In geld gemeten lagen de pieken in 1996 en 1998 door de bouw van enkele grote projecten. Deze grote investeringen hebben een vrij constante groeiende stroom van kleinere investeringsprojecten uitgelokt. Ten opzichte van 1994 is het aantal bouwvergunningen onder 1 mln gulden ruim verdubbeld en is de bouwsom die daarmee gemoeid is verviervoudigd.

De werkgelegenheidsgroei in de binnenstad vertoont een veel bescheidener beeld. De groei van 3% tussen 1997 en 2001 contrasteert met de 13% groei van de stad als geheel. De horeca- en de kantoorsector laten een relatief hoge groei zien. De detailhandel laat door een inhaalslag in het laatste jaar een bescheiden groei van 1% zien. De dalingen treffen we vooral aan buiten de gangbare binnenstadsactiviteiten als industrie, vervoer en de diverse groep "overige diensten".

Wat betreft het economisch functioneren van de horeca en detailhandelsbedrijven (integrale ERBO enquête) zijn de cijfers (t/m 2000 beschikbaar) in grote lijnen positief. De omzetten vertonen in detailhandel en horeca een groei, en het percentage bedrijven met voldoende rendement ligt boven het gemiddelde van veertien vergelijkbare binnensteden.

6.4 Waard om te bezoeken

Winkelaanbod en leegstand

Het winkelaanbod in Nijmegen laat over de langere termijn (sinds 1965) een schaalvergroting zien. Bij een daling van het aantal winkels met 12% tot 500, steeg het verkoopvloeroppervlak meer dan 100% tot 107.500.

De laatste jaren laten flinke schommelingen zien in het totale aantal en oppervlak van de winkels in de binnenstad. Dit heeft vooral van doen met sloop of buiten gebruikstelling en vervolgens nieuwbouw binnen de projecten Marikenstraat en Passage Molenpoort.

Naar aantal winkels zit de sterkste toename in het "vergelijkend winkelen" (mode, warenhuizen). In "dagelijkse artikelen" is het beeld stabiel, bij "doelgerichte aankopen" (elektra, in en om het huis, etc) zien we een daling van het aantal winkels. In oppervlak gemeten vertonen zowel vergelijkend winkelen als doelgerichte aankopen een groei. Daarbij is bij vergelijkend winkelen nauwelijks sprake van een schaalvergroting (slechts + 2% gemiddeld oppervlak) door geleidelijke daling van het warenhuisaanbod. Bij de doelgerichte aankopen zien we een sterke schaalvergroting (+ 17,5%).

De leegstand is in de loop van de laatste twee jaar gegroeid van 58 units voor winkels, horeca, kantoren, etc. (6,6%) naar een piek van 72 units (7,9%) vlak voor de invulling van de Passage Molenpoort en de Marikenstraat in het voorjaar van 2001. Inmiddels is die leegstand per januari 2002 afgenomen tot 65 units (6,9%).

De leegstand vertoont steeds weer een ander spreidingspatroon, samenhangend met de sloop, bouw en invulling van nieuwbouw. De structurele leegstand (langer dan een jaar) is dan ook beperkt. Wel valt op dat de leegstand zich verplaatst heeft van de kern naar de periferie van het winkelgebied. De verwachting was dat die leegstand zou toenemend in het westen van de binnenstad. Feitelijk lijkt in units gemeten eerder sprake van groeiende leegstand in het zuidoostelijke deel van de binnenstad (van Welderenstraat, van Broeckhuijsenstraat en Ziekerstraat).

Bezoekniveau's

De metingen van het bezoekniveau laten een wisselend beeld zien. De telling op de toegangswegen naar de binnenstad (**cordontelling**) laat tussen 1998 en 2000 een vrijwel constant beeld zien wat betreft het totale weekbezoek. Daarbij sprongen de werkdagen er het meest positief uit. De koopavond en in mindere mate de zaterdag lieten een daling zien.

De **drukthebeelden** (passantentellingen in de winkelkern) laten een wat ander beeld zien. We herkennen wél de daling op de koopavond, maar op de zaterdag neemt de drukte sinds 1998 juist toe, terwijl op de doordeweekse dagen na een reeks van jaren met afname, een stabilisatie in het druktebeeld lijkt op te treden (jaarlijks afwisselend stijgingen en dalingen).

In de **parkeerafzet** zien we een langjarige trend naar meer afzet van parkeeruren. Tussen 1998 en 2000 is die groei wat hoger dan trendmatig.

Opvallend is dat op de zaterdag met de uitbreiding van het winkelgebied niet de verwachte daling in het druktebeeld is opgetreden. Verderop zal als verklaring hiervoor blijken dat de verblijfsduur van de bezoekers is toegenomen. Ook de verwachte nivellering van het druktebeeld is niet in de cijfers terug te vinden. De Broerstraat blijft duidelijk de drukste straat en de opening van de Marikenstraat heeft niet geleid tot een afname van de drukte aldaar. In de Marikenstraat zelf is kort na de opening in 2000 de drukte op de donderdagmiddag en de zaterdag vergelijkbaar met de Broerstraat (boven en beneden tezamen genomen). In 2001 (ruim een jaar na opening) is het "nieuwtje" er uiteraard wat af. We tellen op de donderdag 7% minder bezoekers en op de zaterdag 13% lagere intensiteiten. Ook zien we een 55-45 verhouding tussen beneden en

bovenniveau ontstaan. Het bezoekeniveau van de Marikenstraat beweegt zich in 2001 op 65-85% van de Broerstraat.

De **parkeerafzet** vertoont over de jaren t/m 2000 een groei van gemiddeld 1,5-2% per jaar. Sinds 1998 is die groei wat aangetrokken tot 2 à 3% jaarlijks.

Bezoekgedrag

In de ontwikkeling van het **algemene bezoekgedrag** tussen 1998 en 2000 tekent zich een samenhangend algemeen patroon af. Het Nijmeegs aandeel blijft gelijk. Dat uit de overige regio Nijmegen is wat gedaald. We zien echter ook dat de groep mensen die vanuit verder weg gelegen plaatsen komt groei. Daarmee samenhangend neemt het belang van de auto wat toe en groeien de recreatieve bezoekdoelen als kijken/wandelen. Ook zien we door de invloed van die groep van verder weg een lagere bezoekfrequentie dan in 1998, met tegelijkertijd een langere verblijfsduur en hogere bestedingen.

Met andere woorden, de binnenstad lijkt op te schuiven van:

- een winkelcentrum dat men relatief vaak en kort bezoekt voor lagere bestedingen aan veelvoorkomende aankopen
- naar
- een winkelgebied dat men *minder vaak* maar wel *langer* bezoekt met *hogere bestedingen* aan meer bijzondere aankopen.

Wanneer deze trend zich doorzet, betekent dat dat het stadscentrum zich in de richting van een hoger niveau in de verzorgingshiërarchie ontwikkelt.

Waarderingen

Het *algemeen oordeel* over de Nijmeegse binnenstad is sinds 1996 gestegen van 6,9 naar 7,3 in 2000. Daarmee ligt de beoordeling inmiddels een fractie hoger dan de waardering van de Arnhemse binnenstad door bezoekers aldaar (Tabel I).

Voor de *inrichting van straten en pleinen* maakt een flinke sprong in de beoordeling. Een belangrijke wijziging tussen 1998 en 2000 komt voor rekening van het nieuwe Mariënborgplein en de Marikenstraat. Desgevraagd blijft de beoordeling van het Mariënborgplein wat achter, maar wordt de Marikenstraat duidelijk bovengemiddeld gewaardeerd (zie ook par.4.5.3).

	Nijmegen			Arnhem		
	1996	1998	2000	1996	1998	2000
algemeen oordeel	6,9	7,1	7,3	7,4	7,3	7,2
inrichting	6,2	6,5	6,9	7,1	6,9	6,8
netheid	6,3	6,7	6,7	6,5	6,3	6,4
veiligheid	6,6	6,7	6,9	6,9	6,7	6,8
sfeer/gezelligheid	6,8	6,9	7,1	7,4	7,2	7,1
kwaliteit winkels	6,8	7,0	7,2	7,5	7,5	7,3
variëteit winkels	6,7	6,8	6,9	7,3	7,3	7,0
horeca-aanbod	7,5	7,5	7,5	7,9	7,7	7,6
cultureel aanbod	6,8	7,0	7,1	6,8	6,8	6,6

Tabel I: oordeel over aspecten van de binnenstad van Nijmegen en Arnhem: 1996 - 2000 vergeleken.

Wanneer we de kwaliteitscriteria in de tabel wat groeperen, dan blijkt dat de *omgevingsfactoren* (inrichting, netheid, veiligheid en sfeer) gelijk of een fractie hoger scoren dan in Arnhem. Enkel in het *commerciële aanbod* (kwaliteit en variëteit winkels en horeca-aanbod) is er nog sprake van kleine achterstanden in de beoordeling ten opzichte van Arnhem. Het grootste onderscheid zit hem evenwel in het *culturele aanbod*. Dat wordt in Nijmegen door bezoekers duidelijk hoger aangeslagen dan in Arnhem.

Cultureel aanbod en cultuurbezoek

Voor het eerst zijn in de meting van 2000 vragen gesteld over het cultureel bezoek in relatie met andere activiteiten in het stadscentrum. Omdat de metingen grotendeels overdag zijn uitgevoerd, kunnen we slechts een deel van het cultureel bezoek in beeld brengen. Ook waren op het moment van meten Lux en de Bibliotheek nog maar heel kort open. Het museum was ruim een jaar open. Ondanks deze beperkingen tekenen zich wel enkele patronen af in de uitkomsten.

Een behoorlijk deel van de bezoekers combineerde het stadscentrumbezoek met een bezoek aan de **bibliotheek** (7% van de stroom). Zoals te verwachten gaat het meestal om Nijmegenaren. Een stijging van de bezoekfrequentie kon in de korte tijd dat de bibliotheek open was nog niet worden waargenomen in de beantwoording van de vragen daaromtrent.

Bij het **museum** zien we een ander patroon. De museumbezoekers maken weliswaar een kleiner deel van de bezoekersstroom uit (minder dan 1%), maar sinds de opening heeft toch al een kwart van de passanten het museum bezocht en is nog eens eenderde van plan dat te doen. De groep van buiten Nijmegen is bij het museumbezoek veel ruimer vertegenwoordigd dan bij het bibliotheekbezoek. Bij het museum is het bezoek op de nieuwe locatie duidelijk gegroeid. De waardering voor de binnenkant is met een 7,5 duidelijk hoger dan voor de buitenkant (6) of het plein voor het museum (5,4).

Lux was ook nog maar kort open bij het veldwerk in 2000. De formule sprak de passanten echter duidelijk aan. Slechts 5% verwachtte Lux minder te gaan bezoeken dan de voorgangers O42 en Cinemariënborg tegenover 23% "meer" en 6% zelfs "veel meer".

De economische effecten van de cultuurinvesteringen zijn vanuit dit onderzoek maar beperkt in beeld te krijgen. Niettemin lijkt enkel de groei in de bezoekersstroom van het museum al goed voor een bestedingseffect van 2 à 2,5 mln gulden per jaar, neerkomend op een orde van grootte van 10 mensjaren werk in vooral de horeca.

6.5 Comfortabel en gastvrij

Algemeen beeld en waarderungen

In 1998 was het al duidelijk dat de gebruikers van de Nijmeegse binnenstad merken wat er gebeurt en daar ook een duidelijke mening over hebben. In de onderstaande tabel is dat bijvoorbeeld goed zichtbaar aan de beoordeling van de stallingmogelijkheden van fietsers. Na een dieptepunt tijdens de bestratingwerkzaamheden in 1998, veert die beoordeling scherp op (van 5,6 naar 7,6).

Een kleine afname is zichtbaar in de waardering voor de bus. Mogelijk dat de tijdelijke verslechtingen, zoals de omlegging van busroutes en de verplaatsing van haltes, mee hebben gespeeld bij de fractionele daling.

De faciliteiten voor de autobezoekers vertonen een voorgezette stijging in waardering, zij het dat "de zes" nog niet bereikt wordt.

	Nijmegen			Arnhem		
	1996	1998	2000	1996	1998	2000
Bereikbaarheid fiets	7,5	7,1	7,2	7,7	7,5	7,7
Fietsstalling	6,2	5,6	7,6	6,1	6,1	5,9
Bereikbaarheid OV	7,2	7,3	7,2	7,4	7,4	7,5
Bereikbaarheid auto	5,1	5,6	5,7	5,6	4,9	5,4
Parkeerplaatsen	4,9	5,7	5,8	4,8	5,0	5,2
Parkeertarief	4,4	5,0	5,3	4,6	4,9	4,2

Tabel II: ontwikkeling oordeel over verkeersaspecten van de binnenstad van Nijmegen en Arnhem

Autobezoekers

Ondanks stijgende waarderingen voor de faciliteiten voor de auto, leven er onder deze groep ook wensen. Daarbij valt op dat de prijs van het parkeren steeds minder een probleem is. Het tekort aan plaatsen neemt, na een sterke daling met de opening van de Kelfkensbosgarage, weer in belang toe. We zien dit ook terug in de oplopende zoektijden (1998: 93% direct plek, 2000: 81%; n.b. Arnhem 2000: 64%).

Parkeren is steeds meer garageparkeren (van 24% in 1989 naar 46% in 2000). Kelfkensbos en Eiermarkt nemen daarin een sterk gegroeide plaats in, het Molenpoortdak boet wat aan belang in.

Fietsers

In 1998 zakte het aandeel fietsers flink door de extreme regenval op enkele dagen. In 2000 is dat weer hersteld. Ook de waarderingen voor bereikbaarheid per fiets en de faciliteiten voor de fiets laten grosso modo een stijging zien. We zagen al eerder dat de waardering voor de stallingsmogelijkheden voor de fiets onder alle binnenstadsbezoekers sterk toenam (van 5,6 naar 7,6). Bij de fietsers zelf zien we de klacht "te weinig klemmen" sterk afnemen.

In de redenen om geen gebruik te maken van de bewaakte stalling is uiteraard het prijsmotief vrijwel verdwenen (is gratis geworden). Nu is het vooral de spreiding van die bewaakte stallingen die mensen verhinderd daar gebruik van de te maken.

Busgebruikers

Voor busgebruikers was er in 2000 veel veranderd. De bus reed toentertijd niet meer door de Burchtstraat en de haltes op die route waren vervallen.

Het busgebruik is ten opzichte van het (zeer regenachtige) 1998 afgenomen, maar zit nog wel boven het beeld van 1996. De waardering voor de bus als vervoermiddel is in 2000 een fractie (0,1 punt) lager dan in 1998, maar even hoog als in 1996.

Ondanks dat 83% van de buspassagiers tevreden is, bleek de veranderde routing in 2000 wel enigszins terug te komen in de klachten die mensen noemen. Van de mensen (68% van de passagiers) die voorheen wel eens gebruik maakten van de haltes in de Burchtstraat, geeft een kwart aan daarvan veel of heel veel hinder te ondervinden.

2000

Stadscentrum op koers

UITGAVE

Onderzoek en Statistiek, Gemeente Nijmegen
1 maart 2002

OPDRACHTGEVER

Directie Strategie en Projecten
Projectmanagement Stadscentrum
dhr. H. van Beers, tel: 024-329 27 68

VERKRIJGBAAR

Open Huis, Stadhuispassage
Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Tel: 024-329 24 08

INFORMATIE

Onderzoek en Statistiek, Gemeente Nijmegen
dhr. A. Merkx tel: 024- 329 27 82
dhr. A. Verhoef tel: 024- 329 27 26
Ontwikkeling Openbare Ruimte, Gemeente Nijmegen
(*verkeerstellingen*)
dhr. C. van Dinteren tel: 024- 329 27 83

E-mail: onderzoek.statistiek@nijmegen.nl

